

POHJOIS-
POHJANMAA
COUNCIL OF OULU REGION

Pohjois-Pohjanmaa – meidän maakunta!

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2026–2029
Ehdotus 8.12.2025

Sisältö

1	JOHDANTO.....	3
2	LÄHTÖKOHTIA TULEVAISUUDEN TEKEMISELLE.....	4
2.1	Maakuntaohjelman 2022–2025 toteutumisen arviointi.....	4
2.2	Pohjois-Pohjanmaan skenaariot	4
3	POHJOIS-POHJANMAA 2045.....	6
3.1	Maakunnan visio ja arvoperusta.....	6
3.2	Pohjois-Pohjanmaan väestö- ja työpaikkatavoitteet	6
3.3	Maakunnan tavoitteellinen aluerakenne.....	10
4	MAAKUNTAOHJELMA 2026-2029: TAVOITELTAVA KEHITYS.....	11
4.1	Kestävä kilpailukyky, uudistavat investoinnit ja innovaatiot	11
4.1.1	Pohjois-Pohjanmaan elinkeinoelämää uudistava innovaatiojärjestelmä.....	11
4.1.2	Korkean lisäarvon ja paikallisesti merkittävien investointien vauhdittaminen.....	13
4.1.3	Koulutuksen ja osaamisen ekosysteemin kehittäminen ja osaajien saatavuus	15
4.1.4	Infran ja saavutettavuuden vahvistaminen kilpailukyvyn perustana	18
4.1.5	Yrittäjyyden edistäminen ja pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen	19
4.2	Hyvinvointi ja alueellinen resilienssi muuttuvassa maailmassa.....	21
4.2.1	Yhteisöllisyyden ja luottamuksen vahvistuminen resilienssin ja kokonaisturvallisuuden perustana.....	21
4.2.2	Työelämän kehittäminen ja työkyvyn edistäminen Pohjois-Pohjanmaalla.....	23
4.2.3	Yhdenvertaisuuden ja yhteisön kulttuurisen vastaanottavuuden vahvistaminen	24
4.2.4	Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia ja elinvoimaa	25
4.2.5	Omavaraisuuden ja ruokaturvan vahvistaminen.....	27
4.3	Laadukas ja vetovoimainen ympäristö.....	28
4.3.1	Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.....	28
4.3.2	Maaseututaajamien uudet vetovoimaiset asumisratkaisut	30
4.3.3	Vapaa-aikaa ja matkailua palvelevien alueiden vetovoima.....	30
4.4	Yhdistävät teemat	31
5	SEURANTA JA MITTARIT	35
6	MAAKUNTAOHJELMAN RAHOITUS	36
7	KUMPPANUUSLUPAUS	37

1 JOHDANTO

Pohjois-Pohjanmaan maakunta on monin tavoin uuden äärellä. Nykyinen maakuntaohjelma vuosille 2022–2025 laadittiin hyvin erilaisessa toimintaympäristössä kuin missä nyt elämme. Muuttunut kansainvälinen toimintaympäristö, talouskehitys ja muun muassa aluehallinnon uudistus ovat luoneet tarpeen tarkastella uudelleen aluekehittämisen tavoitteita ja valintoja. Tarkastelusta muodostetaan uusi maakuntaohjelma vuosille 2026–2029.

Ohjelman valmistelu aloitettiin tammikuussa 2025, kun [edellisen maakuntaohjelman arviointityö](#) yhdessä muiden Pohjois-Suomen maakuntien kanssa oli valmistumassa. Alkuvuodesta valmistui myös Uudenmaan liiton kanssa yhteistyössä toteutettu [skenaariotarkastelu](#), jossa pohdittiin toimintaympäristön muutostekijöitä ja vaihtoehtoisia tulevaisuuspolkuja vuoteen 2050. Uuden maakuntaohjelman valmistelussa on huomioitu maan hallituksen keväällä 2024 antama [päättös aluekehittämisen painopisteistä](#) sekä loppuvuodesta 2024 laadittu [maakunnan tilanne- ja kehityskuva](#). Maaliskuussa toteutettiin tulevaisuuskysely maakunnan sidosryhmille, ja näkemyksensä antoi 245 henkilöä eri puolilta maakuntaa. Lisäksi tehtiin kymmenkunta avainhenkilöhaastattelua. Huhtikuussa toteutettiin aluekierrokset Oulaisissa, Kuusamossa ja Oulussa. Vuorovaikutteisissa työpajoissa pohdittiin tärkeimpiä tavoitteita maakuntahallituksen aiemmin linjaamiin ja hyväksymiin pääteemoihin. Maakuntavaltuustolle järjestettiin info- ja keskustelutilaisuudet toukokuun ja syyskuun kokousten yhteydessä.

Ohjelman kehittämisteemojen ja -tavoitteiden sekä mittareiden määrittelyä varten sekä ohjelmatekstien yhteiskirjoittamisen tueksi pidettiin viisi ohjattua työkokousta Pohjois-Pohjanmaan liiton asiantuntijoista muodostamalle ohjausryhmälle. Sidosryhmien näkemyksiä on kuultu lukuisissa työryhmissä, neuvottelukunnissa ja tapaamisissa vuoden 2025 aikana.

Uudessa maakuntaohjelmassa painotetaan osallistavan prosessin kautta muotoutunutta näkemystä maakunnan kehittämisen suunnasta tulevaisuuden tavoitetilan (visio) ja sitä täsmentävien strategisten kehittämisteemojen muodossa. Ohjelmassa esitetyt sanalliset ja mittaripohjaiset tavoitteet vastaavat kysymykseen siitä, mitä tuloksia ja vaikutuksia maakunnassa halutaan saada aikaan ohjelmakaudella. Ohjelmassa esitettyjen tavoitteiden tarkoitus on haastaa maakunnan toimijat ideoimaan ja innovoimaan sellaisia toimenpiteitä, joita toteuttamalla tavoitteet muuttuvat näkyviksi tuloksiksi ja vaikutuksiksi. Maakuntaohjelman uusilla painotuksilla sitoutetaan toimijat ottamaan tietoisista vastuuta aikaansaattavista tuloksista ja niiden vaikuttavuudesta. Uudistuksella tavoitellaan joustavuutta sekä ennakoivaa ja nopeaa reagointikykyä ympärillämme tapahtuviin muutoksiin.

Nykyinen EU:n rakennerahastokausi päättyy maakuntaohjelman toimikaudella 2026–2029.

Maakuntaohjelmakaudella tulee luoda riittävät valmiudet, jotta tulevaisuuden haasteista selvitään ja Pohjois-Pohjanmaa voi jatkaa positiivisen kehityksen uralla. Tulevissa aluepoliittisissa ratkaisuissa tälle tulee luoda parhaat mahdolliset edellytykset.

Haastamme kaikki alueen toimijat kumppanuuslupauksen hengessä kehittämään uusia, parempia ratkaisuja ja toimeenpanemaan tämän ohjelman strategisia tavoitteita. Pohjoisuuden ympärille koottu kokonaisuus erottaa meidät muista, ja yhdessä tekeminen luo edellytykset kestäville kumppanuuksille. Pohjois-Pohjanmaa on laaja, erilaisten alueiden maakunta, jossa kukaan ei pärjää – eikä tarvitse pärjätä - yksin.

2 LÄHTÖKOHTIA TULEVAISUUDEN TEKEMISELLE

2.1 Maakuntaohjelman 2022–2025 toteutumisen arviointi

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 arviointi toteutettiin yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Lapin ja Keski-Pohjanmaan maakuntaliittojen sekä ulkopuolisen arvioijan kanssa. Ulkopuolinen arviointi on osa lakisääteistä maakuntaohjelmien toteuttamisen prosessia. Arvioinnin tavoitteena on ollut saada tietoa ohjelman toteuttamisesta, vaikuttavuudesta ja ohjelman roolista osana aluekehittämistä sekä antaa kehittämis ehdotuksia uuden maakuntaohjelman valmisteluun.

Arvioinnin mukaan maakuntaohjelman painopisteet tulee määritellä nykyistä konkreettisemmin ja kohdentaa tarkemmin eri alueiden erityispiirteisiin ja tarpeisiin. Alueiden erojen, kuten kaupunkien ja maaseutualueiden välisen kehityksen tasapainottamisen, tulisi näkyä ohjelmassa selkeämmin. Ohjelmaa tulee pyrkiä kehittämään niin, että sen avulla voidaan reagoida yllättäviin toimintaympäristön muutoksiin, kuten huoltovarmuus-, kyberturvallisuus- ja ilmastonmuutokseen sopeutumistarpeisiin. Tämän edistämiseksi ohjelman rakenteita ja sisältöjä tulisi kehittää joustavammiksi ja ennakoivimmiksi.

“Hyvä ja toimiva kokonaisuus, joka antaa suuntaviivat tulevien vuosien tekemiselle. Vaatii kuitenkin sen, että ohjelma laaditaan laajalla rintamalla, jotta toimijat sitoutuvat siihen.” -Kommentti arvioinnin avovastauksista-

Viestintää maakuntaohjelman tuloksista ja vaikutuksista tulee tehostaa, jotta ohjelman laadinta- ja valmisteluprosessiin osallistumisen kynnys madaltuu ja ohjelman merkitys ja saavutukset tulevat laajemmin tunnetuiksi eri kohderyhmissä. Ohjelman sisällöistä viestintä mahdollistaa uusien toimijoiden osallistamisen ja sitoutumisen maakuntaohjelman valmistelu- ja laadintaprosessiin sekä toimeenpanoon. Esimerkiksi yrityksiä tulisi pyrkiä osallistamaan maakuntaohjelman toteutukseen kohdennetuilla kuulemistilaisuuksilla. Lisäksi kuntien ja käytännön kehittämistyötä tekevien toimijoiden roolia ohjelman laadintaprosessissa tulee vahvistaa.

Edunvalvontaa ja yhteistyön vahvistamista pohjoisten maakuntien kesken tulee kehittää. Maakunnassa tulee panostaa pitkäjänteiseen yhteistyöhön muiden pohjoisten maakuntien kanssa yhteisten tavoitteiden, kuten liikenneyhteyksien ja kestävä kehityksen teemojen, edistämiseksi. Kokonaisuudessaan Pohjois-Suomen maakuntaohjelmien vaikuttavuutta voidaan laajentaa integroimalla yhteisesti pohjoisten alueiden kehittämistarpeet ja prioriteetit nykyistä tiiviimmin mukaan ohjelmien tavoitteisiin.

2.2 Pohjois-Pohjanmaan skenaariot

Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen kattava [skenaariotyö 2050](#) tehtiin yhdessä Uudenmaan liiton kanssa. Skenaarioiden tarkoituksena on luoda näkymää Suomen ja Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuusvaihtoehtoihin. Skenaarioiden pohtiminen alkoi laajalla globaalien trendien ja kehitysvaihtoehtojen läpikäynnillä. Tämän jälkeen haettiin maakunnallisia merkityksiä eli kuinka skenaariot tulevat vaikuttamaan alueellisesti ja missä ainakin pitää onnistua, jotta maakunta menestyisi.

Skenaariotyöhön saatiin mukaan Pohjois-Pohjanmaalla noin 100 osallistujaa ja yhdessä Uudenmaan kanssa noin 500 aktiivista aluekehittäjää. Skenaariotyötä ei lähdetty tekemään riskianalyyysien kautta, vaikka viime vuosina maailmanjärjestys onkin ollut ennakoimattomassa muutoksessa. Mitä suurempi joukko käsittelee eri skenaarioita, sitä helpompi maakunnan on kohdata yllättäviäkin tulevaisuusvaihtoehtoja ja reagoida niihin. Tämä osaltaan vahvistaa alueen resilienssiä.

Skenaariotyö on avannut laajemmin maakunnallisen tarpeen tulevaisuuden eri vaihtoehtojen avaamiseen. Useat kunnat ja muut organisaatio ovat ottaneet skenaariot käyttöön strategiaprosesseissaan. Skenaariotyössä tärkeitä ovat olleet työmarkkinoiden, osaamisen ja väestökehityksen tulevaisuus. Viime

vuosien globaalien murrosten erilaisia uhkia havaitaan paljon, mutta skenaariot nostavat esille myös mahdollisuuksia ja positiivisia kehityskulkuja. Tulevaisuustyötä tullaan edelleen jatkamaan ja laajentamaan koko maakuntaan. Maakuntaohjelman teema- ja hankevalintoja peilataan skenaariotyön ja -aineiston kautta.

Skenaariotyössä yhtenä konkreettisena tuloksena oli tiivistelmä asioista, joihin tulisi panostaa, jotta Pohjois-Pohjanmaa menestyy tulevaisuudessa. Keskeisiä nostoja teemoittain: liikenneyhteyksien parantaminen alueen sisällä ja alueiden välillä, hyvinvointipalvelujen digitaalinen saavutettavuus, matalan kynnyksen työllistymisen edistäminen, kansanvälisten osajien sitouttaminen, koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen, TKI-toiminnan laajentaminen erityisesti vihreän siirtymän ja tekoälyn kehittämiseen ja hyödyntämiseen sekä luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen.

Kuva 1: Neljä skenaariota tulevaisuuteen.

3 POHJOIS-POHJANMAA 2045

3.1 Maakunnan visio ja arvoperusta

*Pohjois-Pohjanmaa on pohjoisen hyvinvoinnin,
kasvun ja turvallisuuden rakentaja.*

Pohjois-Pohjanmaa on maakunta, jossa sekä ihminen että ympäristö voivat hyvin. Maakunnan menestys perustuu hyvinvoivien asukkaiden korkeaan osaamiseen ja menestyvään liiketoimintaan. Täällä on yhdenvertainen mahdollisuus elää hyvää elämää, opiskella, työskennellä ja yrittää vireässä ympäristössä. Maakunta on vetovoimainen kaikille ja säteilee hyvinvointia koko Pohjois-Suomeen.

Maakunta rakentuu omavaraisuuden, turvallisuuden ja vastuullisen kasvun varaan. Pohjois-Pohjanmaan kyky houkutella vastuullisia investointeja, luoda elinvoimaa ja tukea yhteisöllisyyttä vahvistuu entisestään. Hyödynnämme vahvaa osaamista, teknologiaa ja TKI-toimintaa globaalisti vaikuttavien ratkaisujen kehittämisessä. Investoimme elinvoimaan, tuemme osallistavan kansalaisyhteiskunnan syntymistä ja kaikkien toimijoiden kollektiivista, vuorovaikutteista kumppanuutta. Yhteisöllisyys, sektorirajat ylittävä yhteistyö ja luottamus ohjaavat maakunnan kehitystä. Pohjois-Pohjanmaa on varmistanut tasapainon luonnon ja laadukkaan rakennetun ympäristön välillä vahvistaen ihmisen ja ympäristön hyvinvointia.

Olemme pohjoisen yhteistyön, rohkean uudistumisen ja kulttuurisesti vahvan identiteetin maakunta, jossa kansainvälinen vuorovaikutus on voimavara. Maakunnan eri osien vahvuudet täydentävät toisiaan. Suuri maakunta on vetänyt yhtä köyttä ja onnistunut yhdessä luomaan pohjoista hyvinvointia, kasvua ja turvallisuutta.

Asenteiden ja toiminnan lähtökohtina ovat arvot. Pohjois-Pohjanmaan kehittämistyö perustuu seuraaville arvoille:

- Luottamus
- Rohkeus
- Yhdenvertaisuus

Pohjois-Pohjanmaan visio on haasteellinen, ja tavoitetilan saavuttamiseen eivät riitä tavanomaiset keinot. Aluekehitysoasaamisen parantaminen on välttämättömyys sekä maakunnan että koko maan kannalta. Tarvitsemme innovatiivisuutta ja rohkeita ratkaisuja sekä niiden tuloksena läpimurtoja eri aloilla. Oleellista on kaikkien eri alojen ja alueiden toimijoiden samansuuntainen ja motivoitunut työ.

3.2 Pohjois-Pohjanmaan väestö- ja työpaikkatavoitteet

Maakuntaohjelman pitkän tähtäimen tavoitteita laadittaessa on hyödynnetty [Pohjois-Pohjanmaan skenaariotyötä](#). Erityisesti **Euroopan renessanssi -skenaario toimi ohjaavana tulevaisuudenkuvana**. Tässä skenaariossa EU on vahva globaali toimija, joka suuntaa investointeja tehokkaasti kiertotalouteen, tutkimukseen ja hyvinvointiin. Suomi on löytänyt paikkansa Euroopan arvoketjuissa, ja puhdas sekä halpa energia on houkutellut maahan – erityisesti Pohjois-Pohjanmaalle – runsaasti energiantensiivistä vihreää teollisuutta eurooppalaisten ja kansainvälisten investointien myötä.

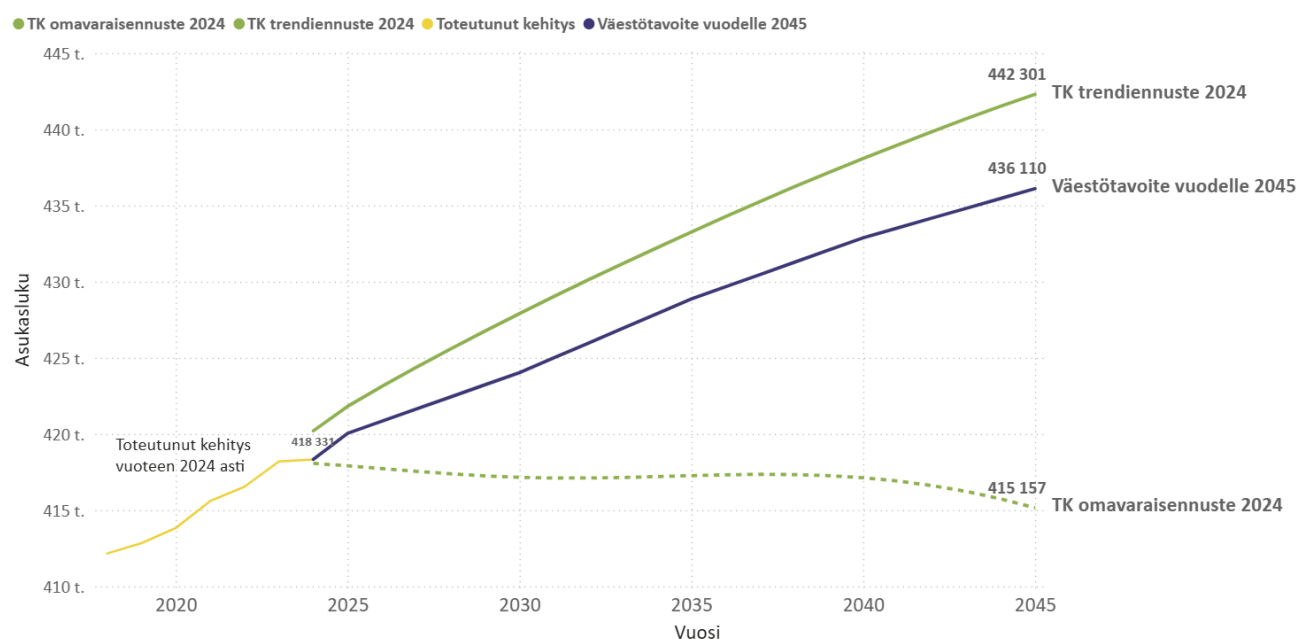
Pohjois-Pohjanmaasta on kehittynyt merkittävä vihreän teknologian ja uusiutuvan energian keskittymä, joka vetää puoleensa alan osaajia. Ilmaston lämpenemisen myötä Suomen maatalous on vahvistunut merkittävästi: pidempi kasvukausi ja suotuisammat olosuhteet mahdollistavat monipuolisemman ja

tuottavamman viljelyn. Tekoälyn ja automaation hyödyntäminen on parantanut maatalouden kannattavuutta, ruokatuotannon omavaraisuusaste on kasvanut ja elintarvikevienti kehittynyt voimakkaasti.

Euroopan renessanssi -skenaariossa taloudellinen kasvu lisää yleistä hyvinvointia ja edistää rakentavaa vuorovaikutusta eri väestöryhmien ja kulttuurien välillä.

Väestötavoite

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman väestötavoite vuodelle 2045 on 436 000 asukasta. Tavoite tarkoittaa noin 18 000 asukkaan lisäystä verrattuna nykytilanteeseen. Kun kasvu jaetaan tasaisesti 21 vuodelle, tarvitaan vuosittain keskimäärin noin 850 uuden asukkaan lisäys, mikä vastaa 0,2 prosentin vuosittaista kasvua.

Lähteet: Tilastokeskus, väestöennuste
2021; Hemaasu-ennakointimalli

Kuva 2. Maakuntaohjelman väestötavoite vuodelle 2045.

Väestötavoitteen pohjana käytettiin Tilastokeskuksen vuonna 2024 julkaisemaa alueellista trendiennustetta. Poiketen aiemmista ennusteista, Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen trendiennuste, jossa muuttoliike on mukana, on korkeampi kuin omavaraisennuste, joka perustuu vain syntyvyyteen ja kuolleisuuteen ilman muuttoliikettä. Merkittävin ero aiempiin ennusteisiin verrattuna on se, että vuoden 2024 trendiennusteessa arvioitu positiivinen nettomaahanmuutto Pohjois-Pohjanmaalle ylittää selvästi alueen kuntien välisestä muuttotappiosta aiheutuvan väestövähennyksen.

Tilastokeskuksen vuoden 2024 trendiennusteen mukaan Pohjois-Pohjanmaan väkiluku olisi vuonna 2045 noin 442 300 asukasta. Tämä ylittää maakunnan oman väestötavoitteen 6 300 asukkaalla. Ero selittyy pääasiassa sillä, että Tilastokeskuksen ennusteessa oletetaan suurempi nettomaahanmuutto kuin maakunnan omassa tavoitteessa.

Maakuntaohjelman väestötavoitteen perustana ovat seuraavat väestönkehityksen oletukset:

- **Väestön luonnollinen vähentyminen** voimistuu koko ennustejakson ajan. Vuosina 2041–2045 luonnollinen väestönvähennys on noin 715 henkilöä vuodessa.
  - **Syntyvyys:** elävänä syntyneitä vuosittain 3 780–3 950 lasta.
  - **Kuolleisuus:** noudattaa Tilastokeskuksen trendiennustetta. 2020-luvun lopulla vuosittainen kuolleiden määrä on noin 3 950 henkeä, ja vuosina 2030–2045 keskimäärin noin 4 340 henkeä. Kuolleisuus kasvaa ennustejakson loppua kohden väestön ikääntyessä.
- **Kokonaisnettomuutto:** 2020-luvun lopulla väestö kasvaa muuttoliikkeen seurauksena noin 1 000 henkilöllä vuodessa. Vuosina 2030–2045 kokonaisnettomuuton ennustetaan olevan keskimäärin noin 1 350 henkilöä vuodessa.
  - **Kuntien välinen muuttoliike:** 2020-luvun lopulla maakunta menettää vuosittain noin 1 000 asukasta muuttotappion seurauksena. Vuosina 2030–2045 nettotappion ennustetaan kuitenkin pienenevän noin 150 henkilöön vuodessa.
  - **Nettomaahanmuutto:** Väestönkasvu perustuu kansainväliseen muuttoliikkeeseen. Ennustejakson alussa, 2020-luvun lopulla, nettomaahanmuuton arvioidaan olevan noin 2 000 henkilöä vuodessa. Vuosina 2030–2045 sen odotetaan hieman vähenevän, noin 1 500 henkilöön vuodessa.

Työpaikkatavoite

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma tavoitteena on, että maakunnassa on 193 600 työpaikkaa vuonna 2045. Tämä tarkoittaa noin 25 000 uuden työpaikan syntymistä yli kahdenkymmenen vuoden aikana, eli keskimäärin 1 100 työpaikkaa vuodessa (0,63 % vuosikasvu).

Työpaikkatavoitteen taustalla on useita pitkän aikavälin muutoksia. Työhön osallistumista tukevat muun muassa työn kuormittavuuden väheneminen digitalisaation ja tekoälyn ansiosta sekä joustavat työllistämisen käytännöt, jotka mahdollistavat työkyvyltään erilaisten henkilöiden osallistumisen työelämään.

Työvoiman määrän ennakoitaan kasvavan noin 194 000 henkilöön, jolloin työllisyysaste (20–64-vuotiaat) nousee yli 78 prosenttiin ja työttömyysaste (työttömien osuus työvoimasta) laskee alle kahdeksan prosentin.

Tekoäly muuttaa työn sisältöä merkittävästi, mutta vaikutukset eivät jakaudu tasaisesti. Erityisesti hallinto-, toimisto- ja asiantuntijatyöt sekä osa palvelualoista ovat alttiita automaatiolle ja työn tehostumiselle. Toisaalta tekoäly luo uusia mahdollisuuksia esimerkiksi ohjelmistotalalla, tutkimuksessa ja innovaatiotoiminnassa.

Työpaikkakehityksessä erot toimialojen välillä ovat merkittäviä. Osalla aloista työpaikkamäärä vähenee, kun taas toisilla kasvu on huomattavaa. Alla on koottu keskeisiä toimialakohtaisia muutoksen ajureita:

- **Maa- ja metsätalous (A).** Maatalouden työvoima on vähentynyt jo pitkään, ja rakennemuutos jatkuu pienten tilojen lopettaessa. Työvoiman vähenemisen arvioidaan kuitenkin hidastuvan ennustejakson loppupuolella, kun maatalouden merkitys kasvaa omavaraisuuteen panostettaessa. Metsätalouden ja puunkorjuun työpaikkojen odotetaan ennustejaksolla jonkin verran lisääntyvän.
- **Teollinen toiminta (B–E).** Teollisuus säilyy maakunnan selkärankana, ja sen perustan muodostavat sähkö- ja elektroniikka-, puutuote- ja metalliteollisuus. Toimiala kuitenkin monipuolistuu mm. uusien alojen, kiertotalouden ja puolustukseen liittyvien panostusten myötä. Lisäksi edullinen uusiutuva energia houkuttelee investointeja ja vahvistaa energiantensiivisen teollisuuden kilpailukykyä.
- **Rakentaminen (F).** Energiamurros lisää kysyntää teollisuus- ja infrarakentamiselle. Lisäksi väestönkasvu ja muuttoliike ylläpitävät asuin- ja korjausrakentamisen tarvetta.
- **Palvelutoimialat (G–N).** Palvelualat kasvavat selvästi, mutta kehitys eriytyy. Hyvinvointipalveluissa työpaikat lisääntyvät väestön ikääntymisen myötä, kun taas kaupan alalla työpaikat vähenevät

digitalisaation ja verkkokaupan kasvun myötä. Tietyillä asiantuntijatoimialoilla tekoäly voi vähentää työvoiman tarvetta.

- **Julkiset palvelut (O–P).** Kasvu on maltillista.
- **Muut palvelut (R–U).** Kasvu on voimakasta, mikä kuvastaa osaamispohjaisten ja erikoistuneiden palveluiden kasvavaa kysyntää.

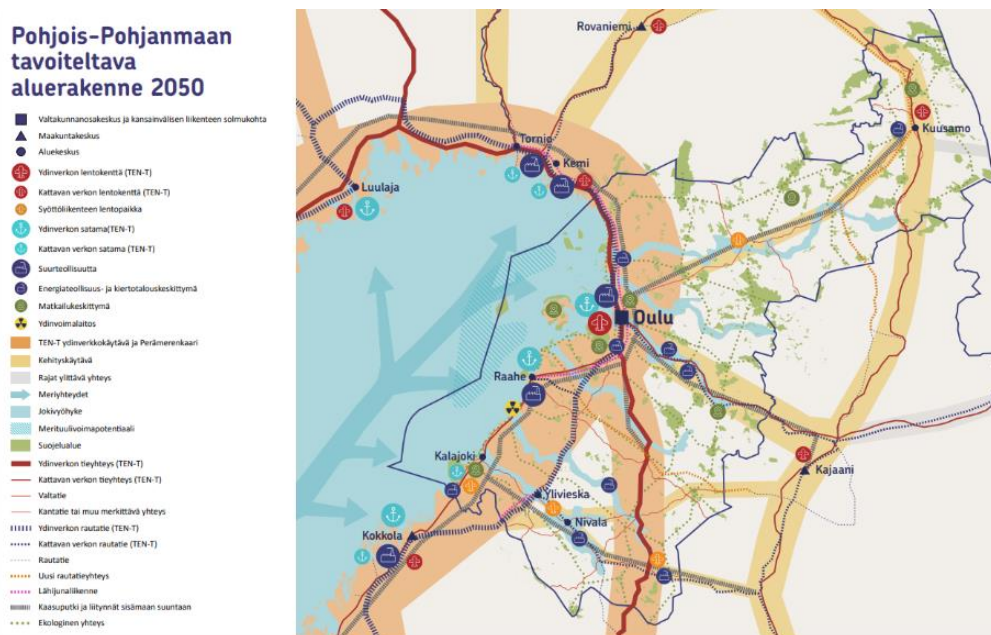
TOIMIALA	2023	2023-2035	2035-2045	Kokonaismuutos
01, 03 Kasvinviljely ja kotieläintalous; kalastus ja vesiviljely	4 658	-	-	-
02 Metsätalous ja puunkorjuu	1 696	0	+	0
B Kaivostoiminta ja louhinta (05-09)	768	0	0	0
C Teollisuus (10-33)	22 027	+++	++	+++
10-12 Elintarviketeollisuus	1 897	+	+	+
13-15 Tekstiiliteollisuus	661	0	0	0
16-18 Metsäteollisuus	2 822	+	0	+
19-22 Kemianteollisuus	798	0	0	0
24-25 Metall- ja metallituoteollisuus	5 906	+	+	+
26-27 Sähkö- ja elektroniikkateollisuus	6 312	+	0	+
28-30 Koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen valmistus	1 060	0	0	0
23, 31-33 Muu teollisuus (ml rakennusaineteollisuus)	2 447	+	0	+
D-E Sähkö-, kaasu-, lämpö-, vesi, viemäri- ja jätevesihuolto (35-39)	1 706	+	+	+
F Rakentaminen (41-43)	13 027	++	+	++
G Tukku- ja vähittäiskauppa (46-47)	14 406	-	0	0
H Kuljetus ja varastointi (49-53)	7 670	+	0	+
I Majoitus- ja ravitsemistoiminta (55-56)	5 238	++	++	++
J Kustannustoiminta, sisällöntuotanto ja -levitys	970	0	0	0
K Televiestintä, ohjelmistot ja tietopalvelut	5 602	++	0	+
L Rahoitus- ja vakuutustoiminta (64-66)	2 387	0	0	0
M Kiinteistöalan toiminta (68)	1 512	0	+	+
N Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta (69-75)	9 204	++	++	++
O Hallinto- ja tukipalvelutoiminta (77-82)	10 745	+	++	+
P Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (84)	6 331	-	-	-
Q Koulutus (85)	14 727	-	0	-
R Terveys- ja sosiaalipalvelut (86-88)	35 464	++	++++	+++
S Taiteet, viihde ja virkistys (90-93)	2 578	+	+	+
T Muu palvelutoiminta (94-96)	5 646	+	+	+
U Kotitalouksien toiminta (97-98)	463	0	+	0
Tuntematon	1 800	0	0	0
YHTEENSÄ	168 625	+	+	++

Kuva 3: Toimialojen ennakoitu muutos. Taulukossa plus- ja miinusmerkit kuvaavat muutoksen suuntaa ja voimaa: yksi symboli kertoo pienestä muutoksesta, useampi suuremmasta, ja nolla vähäisestä muutoksesta. Symbolit huomioivat sekä toimialan suhteellisen kehityksen että sen merkityksen maakunnan kokonaisuuteen.

Tarkastelujaksolle ajoittuu useita suuria muutoksia, jotka muovaavat Pohjois-Pohjanmaan työpaikkakehitystä. Energiasektorilla teollisen mittakaavan aurinkovoimaloiden rakentaminen yleistyy voimakkaasti jo 2020- ja 2030-luvuilla. Maatuulivoiman rakentaminen jatkuu uusien energiaintensiivisten hankkeiden myötä, ja 2030-luvun loppupuolella ennakoidaan käynnistyvän myös merituulivoimaloiden rakentaminen. Lisäksi mahdollisuus pienydinvoimaloiden rakentamiseen tuo pitkällä aikavälillä vaihtoehtoisen lisän maakunnan energiapaletin monipuolistamiseen. Vetytalouden ja vety-/kaasuverkkojen kehitys kytkeytyy kiinteästi näihin investointeihin ja voi muodostua merkittäväksi kasvun ajuriksi maakunnassa.

Fossiilivapaaseen terästuotantoon siirtyminen tuo mukanaan uusia osaamistarpeita ja kasvumahdollisuuksia useille eri toimialoille. Yhdessä nämä kehityskulut vahvistavat entisestään maakunnan uusiutuvaan energiaan perustuvaa sähköntuotantoa ja luovat edellytyksiä yritystoiminnan kasvuksi sekä uusille avauksille eri aloilla. Kasvun ja kehityksen odotetaan kohdistuvan laajasti eri puolille maakuntaa, vahvistaen alueen elinvoimaa ja vetovoimaa pitkälle tulevaisuuteen.

3.3 Maakunnan tavoitteellinen aluerakenne

Kuva 4. Pohjois-Pohjanmaan tavoiteltava aluerakenne 2050, yhdistelmäkartta.

Maakuntahallitus hyväksyi kokouksessaan 15.4.2024 [Pohjois-Pohjanmaan tavoiteltavan aluerakenne 2050 aineiston](#). Aluerakennetarkastelu on tehty [Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan](#) valmistelun yhteydessä rinnan ympäristöministeriön vetämän kansallisen [alueidenkäytön kehityskuvatyön](#) kanssa. Maakunnallinen aluerakennetyö täydentää kansallisen alueidenkäytön kehityskuvatyön tietoja Suomen alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilasta ja luo omaehtoisen Pohjois-Pohjanmaan tulevaisuuskuvan.

Tavoiteltava aluerakenne 2050 ilmaisee pohjoispohjalaisen tahtotilan tulevaisuudesta. Se ottaa huomioon käynnissä olevia eritasoisia kehitystrendejä ja muuttuneen maailmantilanteen vaikutukset sekä sisältää myös rohkeasti pitkän aikavälin tavoitteellisuutta ja uskoa oman kehittämistyömme tuloksellisuuteen. Pohjois-Pohjanmaan tavoiteltava aluerakenne 2050 on kriisinkestävä ja turvallinen. Maakuntaa kehitetään tasapainoisen aluerakenteen pohjalta, kansallisia ja kansainvälisiä kehittämisvyöhykkeitä voimistaen, joka tukee koko Suomen hyvinvointia ja kestäväää kasvua.

4 MAAKUNTAOHJELMA 2026-2029: TAVOITELTAVA KEHITYS

4.1 Kestävä kilpailukyky, uudistavat investoinnit ja innovaatiot

4.1.1 Pohjois-Pohjanmaan elinkeinoelämää uudistava innovaatiojärjestelmä

Kehittämistavoite:

- Maakunnan innovaatiotoiminta kasvaa yrityslähtöisesti kaikilla seuduilla uudistaen maakunnan elinkeinoja.

Mittarit:

- Yritysten liikevaihto.
Lähtötaso 2023: 29,2 mrd.
Tavoitetaso 2029: kasvaa vuosittain.
- T&K-menot.
Lähtötaso 2023: 951 milj. euroa.
Tavoitetaso 2029: 1 mrd. euroa.

Kestävä kasvu ja uudistuminen perustuvat maakunnan vahvaan, uudistuvaan sekä monipuoliseen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI) ja ekosysteemitöimintaan. TKI-toimintojen tulee tukea kilpailukykyisempää ja ketterämpää tuotekehitystä, jotta voidaan lisätä yritysten kannattavuutta ja kilpailukykyä.

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelma luo ja ylläpitää elinkeinoelämää uudistavaa innovaatiojärjestelmää keskittymällä [älykkään erikoistumisen strategia](#)n toteuttamiseen, TKI-toiminnan vahvistamiseen sekä kansainvälistymisen tukemiseen. Tavoitteena on luoda maakuntaan kestäviä ja kilpailukykyisiä alueellisia innovaatioekosysteemitöimintoja, jotka tukevat puhdasta siirtymää, digitalisaatiota, kokonaisturvallisuutta, kaksoiskäyttötöimintoja, puolustusteollisuutta, omavaraisuutta sekä elinkeinoelämän kansainvälistä verkostoitumista.

Älykäs erikoistuminen – alueen vahvuudet ja painopisteet

Älykään erikoistumisen painopisteet päivitetään uuden EU-rahoituskauden 2028–2034 alkaessa ja näin saadaan uuden rahoituskauden painotukset sisällytettyä älykään erikoistumisen painopisteisiin. Tulevan rahoituskauden linjaukset kytkeytyvät vahvasti tavoitteeseen nostaa eurooppalaista omavaraisuutta, ilmastonmuutokseen liittyviä toimia sekä puolustus- ja kilpailukykyä.

Nykyinen Pohjois-Pohjanmaan älykään erikoistumisen strategia (2021–2025) tunnistaa alueen vahvuudet ja kehittämiskohteet. Strategian peruspilareita ovat yhteistyö tutkimus- ja koulutuslaitosten sekä yritysten välillä uusien innovaatioiden synnyttämiseksi ja käyttöönottamiseksi. Toimeenpano korostaa innovaatioekosysteemien rakentamista, alueen elinkeinoelämän uudistamista ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä. Tavoitteena on vetovoimainen (1), ilmastoviisas (2) ja kansainvälisesti verkostoitunut maakunta (3). Pohjois-Pohjanmaan vahvuuksia ovat muun muassa vahva ICT-osaaminen, terveys- ja hyvinvointisovellukset sekä painettava elektroniikka. Haasteina nähdään erityisesti tutkimustulosten kaupallistaminen ja innovaatioiden tehokas levittäminen. Vetovoimaisuus on avainasemassa osaavan työvoiman, investointien ja opiskelijoiden houkuttelussa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti.

Alueen arktinen sijainti ja luonto tarjoavat mahdollisuuksia myös monimuotoisen matkailun kasvuun ja kehittämiseen. Pohjois-Pohjanmaalla on edellytykset kestäväan kasvuun ja uudistumiseen, kun tähän vastataan määrätietoisella julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä. Eurooppalaiset verkostot tarjoavat laajempia kumppanuuksia, joihin pitää rohkeasti liittyä. Uutena teemana TKI-toiminnassa nousee puolustuksen ja kaksikäyttöteknologioiden mahdollisuudet.

Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien yhteisellä älykkään erikoistumisen strategialla mahdollistetaan ylimaakunnallinen yhteistyö ja tarpeen vaatiessa maakuntien yhteisten hankkeiden valmistelu ja rahoitushaut. Tavoitteena on vahvistaa Itä- ja Pohjois-Suomen alueen yhteistyötä ylimaakunnallisesti ja kansainvälisesti. Maakuntien yhteisiksi painopisteiksi on strategiassa nostettu puhtaat ratkaisut, digitalisaation hyödyntäminen ja kestävä palvelutuotanto. Itä- ja Pohjois-Suomen alueen kehitysmahdollisuudet kytkeytyvät maailmanlaajuisten ja eurooppalaisten ongelmien ratkaisuun esimerkiksi ilmastopolitiikan, energiamurroksen ja strategisen omavaraisuuden tavoitteissa. Läpileikkaavat osaamisalueet, kuten puhtaat ratkaisut, digitalisaation hyödyntäminen ja kestävä palvelutuotanto, tarjoavat mahdollisuuden uudelle monialaiselle kehitykselle ja vahvistavat koko Itä- ja Pohjois-Suomen alueen elinkeinorakennetta.

Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteet

Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategialla pyritään maakunnan tasolla edistämään niitä innovaatioihin johtavia ja niiden hyödyntämiseen tähtäviä toimia, joilla vastataan digitalisaation, ilmastomuutoksen sekä energiamurroksen haasteisiin. Strategialla tähdätään innovaatioiden ja innovaatiotoiminnan aktiiviseen levittämiseen koko maakunnan alueelle sekä aluetalouden ja hyvinvoinnin kasvattamiseen. Strategia ohjaa yhteistyöhön toimialoja ja rajoja ylittämällä. Pohjois-Pohjanmaa on kansainvälinen, vetovoimainen ja verkostoitunut maakunta, jonka kilpailukyky pohjautuu korkeaan osaamiseen sekä uudistuvaan ja kestäväan teollisuuteen.

1. Uudistuva ja hyvinvoiva

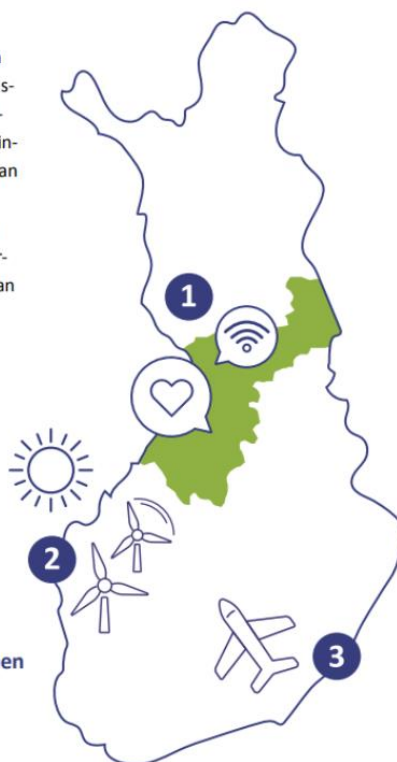
- Digitaaliset palvelut ja tuotteet
- Terveysteknologian ja hyvinvoinnin ala
- Uudistuva ja vähäpäästöinen teollisuus

2. Ilmastoviisas

- Energian tuotanto ja varastointi
- Kestävä rakentaminen, logistiikka ja liikkuminen
- Innovatiivinen bio- ja kiertotalous
- Älykäs elintarviketuotanto

3. Kansainvälinen, verkostoitunut ja vetovoimainen

- Kansainvälisesti kilpailukykyinen ja kiinnostava sijoittumisympäristö
- Verkostoitunut innovaatiotoiminta ja vahvat ekosysteemit ja TKI-toiminta
- Innovatiivinen matkailu

Kuva 1. Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopistevalinnat.

Kuva 5. Pohjois-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopistevalinnat.

Innovaatioilla ja TKI-toiminnalla kohti uudistuvaa ja kestävä Pohjois-Pohjanmaata

Innovaatiotoiminnan tukeminen edistää uusien tuotteiden, palveluiden ja toimintamallien syntyä, erityisesti startup-yrityksissä teknologiassa, terveysteknologiassa, luonnonvara-aloilla ja digipalveluissa. Innovaatiotoimintaa tulee vahvistaa koko maakunnassa hyödyntämällä paikallisia vahvuuksia sekä sosiaalisia ja kulttuurisia innovaatioita, jotka tukevat yhteisöjen elinvoimaa ja asukkaiden osallisuutta ja hyvinvointia. Innovaatiotoiminnan ja -prosessin edistäminen lisää yritysten kilpailukykyä, mikä tukee työpaikkojen säilymistä ja lisäämistä erityisesti vientivetoisilla toimialoilla. Vahva innovaatioekosysteemi tuo kansainvälisyyttä ja verkostoja, jotka lisäävät ulkomaisten investointien kiinnostusta alueelle. Aktiivinen yhteistyö ja kumppanuudet (S3, tutkimusryhmät, yritysryhmät ja klusterit) lisäävät alueen näkyvyyttä, osaamisen tunnettavuutta ja rahoitusmahdollisuuksia. Uudistumisella lisätään jatkuvan oppimisen kysyntää, mikä vahvistaa koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta. Alueen toimijoiden kykyä

tulevaisuuden ja jo olemassa olevien välineiden kuten tekoälyn osaamisen hyödyntämiseen tulee panostaa merkittävästi sekä koulutuksella, että yritysten ja organisaatioiden kyvykkyydellä.

TKI-ympäristöjen korkea laatu tuo menestymisen ja kilpailukyvyn edellytyksiä alueelle. TKI-toiminta tukee elinkeinoelämän uudistumista, tuottavuuden kasvua ja hyvinvoinnin rakentamista. Maakunnan pk- ja mikroyrittäjät ovat menestyksen kivijalka. Niiden toimintaympäristöjen ja yrittäjyyden edellytysten kehittäminen ovat alueen elinvoimaisuuden kannalta keskeisiä. Kasvuyrityksien tunnistaminen ja tuki ovat tärkeitä toimia. Yrittäjien verkostomaisen toiminnan vahvistaminen tapahtuu jatkossa vahvasti toimialoittain sekä teemoittain. Klusteri- ja toimialaverkostot lisäävät esimerkiksi tuotteiden kaksoiskäyttömahdollisuuksia. Maakuntatasolla muodostuvat innovaatiokeskukset verkostoituvat kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kuntien roolia TKI-toimijoiden kanssa tapahtuvassa yhteistyössä ja aktiivisessa yhteistekemisessä tulee vahvistaa. Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten yhteistyö maaseutualueilla on tärkeää elinvoimaisuuden vuoksi. Seutujen vahvuuksia edistävä TKI-toiminta mahdollistaa elinkeinoelämän uusiutumisen ja kasvun. Maakunnassa tulee edistää myös keskusseutukunnan ulkopuolisten yritysten osallisuutta innovaatioverkostoissa alueellisten toimialarakenteiden mahdollistamissa puitteissa. Seutujen toimijoiden välinen yhteistyö on merkityksellistä. Oulun seudulla toimii Oulun innovaatioallianssi, joka on alueen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimijoiden strateginen yhteenliittymä ja se vahvistaa alueen innovaatiokyvykkyyttä ja kilpailukykyä valituilla kohdealueilla. Kunnat määrittelevät omat kehittämisen tavoitteensa omissa kuntastrategioissaan.

Vahvistuvina ja vahvistettavina toimialoina ovat elintarviketeollisuus ja alkutuotanto, puolustusteollisuus, kyberturvallisuus, viestintäverkot ja -järjestelmät (5G/6G), energiatuotannon ja kiertotalouden toimialat, terveysteknologian kehittäminen, puurakennusteollisuus sekä matkailu. Myös luova ala sisältää huomattavaa kasvupotentiaalia ja luovan osaamisen parempi hyödyntäminen vahvistaa muiden alojen kasvua. Maakunnan TKI-toiminnan kehittämisessä huomioidaan kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmat kriisinkestävytydessä ja kansalaisyhteiskunnan tukemisessa. Innovaatiotoiminta tarvitsee rinnalle jatkuvaa panostusta inhimillisen pääoman varmistamiseen ja IIP-investointeja (Invest in people). Tekoälyn hyödyntäminen ja sen käytön osaamisen pitää olla tulevaisuudessa kansalaistaito.

4.1.2 Korkean lisäarvon ja paikallisesti merkittävien investointien vauhdittaminen

Kehittämistavoite:

- Energiantuotanto vahvistuu entisestään ja houkuttelee teollisia investointeja. Maakunnan investointipotentiaali muuttuu investoinneiksi.

Mittarit:

- Tuulivoimakapasiteetti.

Lähtötaso 2024: 3 210 MW (kumulatiivinen nimellisteho).

Tavoite 2029: Kestävästi kasvava.

Pohjoisen alueen geostrateginen merkitys on suuri ja Pohjois-Pohjanmaan taloudellisten mahdollisuuksien mittakaava on kansallisesti merkittävä. Potentiaali sisältää sekä kansainvälisesti merkittäviä suurinvestointeja että alueellisesti merkittäviä investointeja useilta eri toimialoilta. Pohjois-Pohjanmaalla on vahvoja toimialoja ja osaamista, jotka ovat aluetalouden lisäksi tärkeitä kansantalouden kehitykselle sekä EU:n kilpailukyvyllä. Pohjois-Pohjanmaa on kansainvälisesti kilpailukykyinen korkean ICT- ja teknologiaosaamisen keskittymä. Maakunnan vahvuudet ovat biotaloudessa, maa- ja metsätaloudessa, metalliteollisuudessa, puurakentamisessa sekä terveysteknologian TKI-osaamisessa. Droneteknologia, elintarviketeknologia, 6G-, radiotekniikka- sekä energiaosaaminen ml. vety ja akkuteknologia ovat kasvavia maakunnan TKI-vahvuuksia.

Kansantalouden kestävä kasvu ja puhtaan siirtymän edistäminen edellyttävät, että Pohjois-Pohjanmaalle suunnitellut puhtaan energian ja sitä hyödyntävän teollisuuden investoinnit toteutuvat.

Teollisuusinvestointeja tulee edistää sinne, missä on mahdollisuus tuottaa puhdasta energiaa.

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella on potentiaalia monipuolisille investoinneille ja laadukkaalle kehittämiselle, erityisesti energiataloudessa, maa- ja metsätaloudessa, ICT-sektorilla, elintarviketaloudessa ja matkailusektorilla.

Pohjois-Pohjanmaalle suunniteltujen investointien toteutuminen ja uusien investointien syntyminen edellyttää investointeja edistäviä toimintamalleja. Keskushallinnon ja alueiden välille on luotava toimivampi yhteistyö, joka varmistaa yhteisen tilannekuvan valtio- ja kuntatoimijoiden kesken. Lisäksi on tärkeä muistaa, että puolustusvoimien linjaukset aluevalvonnan suhteen ovat käytännössä estäneet tuulivoiman rakentamisen suuressa osassa maakuntaa. On tärkeää varmistaa, ettei mikään osa maakunnasta jää puhtaasti siirtymän ulkopuolelle. Tämä edellyttää ratkaisuhakuisia ja innovatiivisia toimia sekä kantaverkon vahvistamista koko maakunnan alueella.

Suomessa aloittaa vuoden 2026 alusta kymmenen uutta valtion elinvoimakeskusta. Kestävän kasvun edellyttämien uudistavien investointien vauhdittamiseksi tuleviin elinvoimakeskuksiin perustetaan Itä-Suomen ja Pohjoisen Suomen alueelliset investointitiimit, joiden tavoitteena on luoda selkeä toimintamalli tunnistamaan ja edistämään alueen investointeja. Investointitiimit kytketään kansalliseen edistämistyöhön. Ulkoministeriö tukee suomalaisten yritysten markkinoille pääsyä Finnpartnership-tuella. Tätä tukea suunnataan Ukrainan kanssa tehtävään kauppaan ja suomalaisyritysten investointeihin Ukrainassa.

Kilpailukyvyyn kehittäminen tulee tehdä samalla, kun yhteiskunnan hyväksyttävyyden ja ympäristön monimuotoisuus turvataan. Tarvitsemme keskustelua alueen asukkaiden kanssa, jotta puhtaan energian investointien sosiaalinen hyväksyttävyys säilytetään myös jatkossa. Perusteellisuuden, informaatioyhteiskunnan ja tavallisen kuluttajan näkökulmat pitää pystyä yhdistämään. Alueellamme on tyypillisesti prosessiteollisuutta, ja tarvitsemme toimia sen tukemiseksi sekä valmistavan teollisuuden perinteen kehittämistä kohti korkeamman jalostusasteen teollisuutta. Energiankulutuksen, energian saatavuuden ja hinnan suhde pitää pystyä pitämään tasapainossa.

Pohjoissuomalaiset yritykset tarvitsevat rahoitusta investointien käynnistämiseen, omistajavaihdoksiin sekä käyttöpääomatarpeisiin. Rahoituksella on merkitystä myös silloin, kun vastataan erityisesti teollisuuden suhdannekuoppaan. Näkyvissä olevat myönteiset suhdannenäkymät tulevat heijastumaan myös yritysten aktiivisuuden kasvuna rahoitushauissa. Erityisesti mikro- ja pk-yritysten rohkaiseminen investointeihin korostuu koko Pohjois-Suomen kasvun ja työllisyyden vahvistamiseksi. Pohjoisella alueella on tarve valtion pääomasijoitusyhtiölle uusien teknologioiden ja investointien syntymiseksi.

Investoinnit ovat mahdollisuus edistää puhdasta siirtymää ja alueiden rakennemuutosta, mutta luovat samalla myös alueelle rakenteellisia haasteita. Haasteita on erityisesti työvoiman saatavuudessa, osaamisessa ja saavutettavuudessa sekä saatavilla olevan investointirahoituksen vähäisyydessä. Myös toimijoiden vähäiset taloudelliset resurssit haastavat investointien edistämistä. Investointien toteutuminen edellyttää valtion vahvaa mukana oloa sekä toimintaympäristön kehittämistä.

Korkean teknologian investointien vauhdittamisesta

EU pyrkii tavoittelemaan siruinvestointeja EU-alueelle sekä kehittämään siruaktiiviteetteja. Oulussa on Suomen merkittävin tutkimus- ja teollisuuskeskittymä radioläheisen siru- ja mikroelektroniikan komponenttien suunnittelun sekä digitaalisten järjestelmäpiirien osaamisessa. Se on lähes kolmannes koko Suomen osaajamäärästä. Seudun teollisuudella ja tutkimuksella on keskeinen rooli osana vuonna 2025 perustettua Suomen kansallista siruosaamiskeskusta. Digitalisaatio ja tekoäly vaativat entistä enemmän laskentatehoa ja eurooppalainen ICT-infra on tarpeellista maanosamme varautumisen näkökulmasta. Datakeskusten varsinainen arvonlisä syntyy etenkin siinä, miten datakeskuksen palvelimet toteutetaan ja mitä datakeskuksen laitteistoissa tapahtuu. Alueellisessa sähkönkäytön estimointisuunnitelmassa olisi hyvä pyrkiä ennakoimaan sitä, miten sähköintensiivisten vetytehtaiden, datakeskusten, kartonkitehtaiden ja muun teollisuuden sekä kuluttajien sähkön kulutus yhteensovitetaan.

Oulun yliopistossa on tieto- ja viestintätekniikan 6G-lippulaivayksikkö, jossa tutkitaan 5G- ja 6G-radioteknologioita ja langatonta tiedonsiirtoa. Yliopisto on tehnyt piirejä ja kehittää osaltaan eri hankkeissa 6G-teknologiassa tarvittavaa mikroelektroniikkaa. 6G-teknologia edellyttää huomattavaa kehitystä myös komponenttitasolla.

Yliopiston vahva asema veden ja vesitekniikan tutkimusympäristössä jatkuu Digitaaliset vedet - lippulaivaohjelman koordinaatiovastuun saamisen myötä. Ohjelmassa tavoitellaan vesien havainnoin, mallintamisen ja digitalisaation avulla uutta tutkimustietoa ja kestäviä ratkaisuja vesivarojen hallintaan kansallisesti ja kansainvälisesti.

Naton DIANA 6G -testikeskus on globaali kaksois-käyttöteknologioiden innovaatiokeskus, jossa voidaan tehdä testausta äärimmäisissä olosuhteissa. Siellä tutkitaan tulevan sukupolven hybriditietoverkkoja ja digitaalista resilienssiä. Ouluun voidaan keskittää myös Naton muita tulevan sukupolven viestintäteknologioihin ja innovaatioihin liittyviä testaustoimintoja.

Kvanttitekniologia on nousemassa yhdeksi aikamme merkittävistä murrosteknologioista. Se mahdollistaa uudenlaisen tavan käsitellä, mitata ja siirtää tietoa. Kvanttilaskenta vahvistaa tekoälyä, ja ainoastaan vahva tekoälyosaaminen mahdollistaa kvanttilaskennan täyden hyödyntämisen. Alueella on mahdollisuus yhdistää kvanttitekniologia, langaton 5G- ja 6G-teknologiaosaaminen ja tekoäly toisiinsa. Tämä mahdollistaa älykkäät energiaverkot ja hajautetun ja resilientin kriittisten infrastruktuurin hallinnan. Tarvitsemme investointeja Suomeen ja Eurooppaan osaamisen kehittämiseen ja kvanttietokoneen laskentakapasiteettia.

Yliopiston vahva korkean teknologian osaaminen muodostaa keskeisen perustan maakunnan kestäväälle kehitykselle ja uudistumiselle. Ne tukevat alueen taloudellista kasvua, vahvistavat elinkeinoelämän kilpailukykyä ja edistävät innovaatiovetoista kehitystä.

4.1.3 Koulutuksen ja osaamisen ekosysteemin kehittäminen ja osaajien saatavuus

Kehittämistavoitteet:

- Koulutustason tasainen kasvattaminen.
- Koulutuksen työelämäyhteistyön sekä koulutuksen järjestäjien välisen yhteistyön kehittäminen.

Mittarit:

1. Koulutustasomittain.
Lähtötaso 2024: 403.
Tavoite 2029: 415.
2. Työmarkkinoiden segregatio.
Miesten ja naisten hakeutuminen koulutukseen (uudet opiskelijat koulutusaloittain)
Lähtötaso: Soteala ja tekniset alat voimakkaasti eriytyneet.
Tavoitetaso 2029: Vähintään 30/70 tason saavuttaminen naisten ja miesten välillä.

Tutkinnoista osaamisen tunnustamiseen

Pohjois-Pohjanmaan koulutustaso on maan kolmanneksi korkein. Koulutustaso on noussut voimakkaasti, mutta nousu on tahtunut ja osittain nuorilla aikuisilla myös laskenut. Miesten ja naisten segregatio koulutuksessa ja työelämässä on poikkeuksellisen suurta. Naisille ja monille miehille segregatiorpurku ei riitä tasapainottamaan suomalaista työelämää. Tärkeämpää kuin pelkkä naisten houkuttelu miesvaltaisille aloille on arvostuksen lisääminen naisvaltaisilla aloilla. Digitalisaatio, tekoäly ja vihreä siirtymä ovat megatrendejä, jotka vaikuttavat käytännössä kaikkiin ammatteihin ja myllertävät työmarkkinoita. Nopeasti muuttuvassa työelämässä tutkinnolla hankittu osaaminen ei riitä koko työuran ajan. Koulutusjärjestelmän täytyy tukea muutosta ja antaa valmiuksia osaamisen päivittämiseen, vaikka viimeaikaiset poliittiset päätökset ovatkin heikentäneet näitä mahdollisuuksia merkittävästi.

Väestökehitys ja muutokset työmarkkinoilla, erityisesti teknologikehityksen nopeus, haastavat koulutuksen ja osaamisen rakenteita. Koulutuksen ja osaamisen ekosysteemin kehittämisen keskeinen tavoite on uusien koulutuskokonaisuuksien kehittäminen. Jokainen koulutuksen järjestäjä osallistuu aktiivisesti kokonaisuuden ideointiin ja oman roolinsa määrittelyyn. Samalla kehitetään paikallisia malleja, jotka sujuvoittavat opintopolkuja eri koulutusasteiden ja alojen välillä.

Osaajien saatavuutta turvataan varmistamalla koulutuksen hyvä saavutettavuus. Tulevaisuuden työvoima

on entistä monimuotoisempaa. Vaikka työvoiman perusta säilyy omassa maakunnassa, maahanmuuttajien rooli osaajien saatavuuden varmistamisessa kasvaa merkittävästi. Koulutustaustat vaihtelevat entistä enemmän, ja maahanmuuttajien työllistymisen esteitä puretaan edelleen. Tavoitteena on mahdollistaa osaajien pääsy työmarkkinoille myös vaihtoehtoisia reittejä pitkin perinteisten väylien rinnalla. Myös vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä tulee kehittää, joista tärkeimpänä yrityksissä tapahtuva käytännönläheinen oppiminen. Tutkintopohjaisen koulutustason nostaminen on tärkeää – myös maahanmuuttajien osalta. Työmarkkinoiden muutoksiin on vastattava jatko-, muunto- ja täydennyskoulutuksella. Osaamistasoa voidaan nostaa näiden koulutusmuotojen yhdistelmällä, mutta se edellyttää uudenlaista näkökulmaa osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Yrittäjyyden merkitys kasvaa palkkatyön rinnalla, ja siirtymät palkkatyön ja yrittäjyyden välillä ovat aikaisempaa yleisempiä.

Osaamisen ekosysteemit

Pohjois-Pohjanmaa on valtakunnallisesti merkittävä koulutus- ja tutkimusmaakunta, jossa sijaitsee useita vahvoja koulutustoimijoita: Oulun yliopisto, Oulun ammattikorkeakoulu, Centria-ammattikorkeakoulu, Diakonia-ammattikorkeakoulu sekä alueen ammatilliset oppilaitokset, kuten Koulutuskuntayhtymä OSAO, Jokilaaksojen koulutuskuntayhtymä JEDU, Koulutuskeskus Brahe ja Ammattiopisto Luovi. Näiden tahojen muodostama osaamiseskosysteemi tukee maakunnan elinvoimaa ja kilpailukykyä koko Pohjois-Suomen laajuisesti. Maakunnan koulutuksen ja osaamisen ekosysteemeistä osa on organisoituneita ja osa taas rakentuu tarpeen mukaan. Yhteistyön tarve korostuu laadullisessa ja määrällisessä edunvalvonnassa. Pohjois-Pohjanmaan koulutuksen järjestäjät ovat onnistuneet opiskelijarekrytoinnissa, mutta tilanne voi muuttua nopeastikin väestö- ja teknologiamuutosten vuoksi. Hyvin toimiva ja elävä ekosysteemi tuo parhaimmillaan kustannussäästöjä ja koulutuksen sisällöllistä yhteistyötä.

Uusien koulutuskokonaisuuksien rakentamisessa on perinteisesti edetty varovaisesti. Taustalla on usein näkemys työmarkkinoiden hitaasta muutoksesta ja jäykkyydestä. Koulutuksen järjestäjät kokevat, että uudet tutkinnot ja tutkintonimikkeet eivät aina löydä selkeää paikkaansa työmarkkinoilla. Tuotantorakenteiden muuttuessa on myös koulutuksen löydettävä uusia ratkaisuja. Koulutuksenjärjestäjien yhteistyö mahdollistaa vaikuttavien kokonaisuuksien rakentamisen. Uusia kokonaisuuksia on mahdollista kehittää esimerkiksi tekoälyn, energian ja vihreän siirtymän klustereille, joissa Pohjois-Pohjanmaa on löytänyt oman roolinsa arvoketjussa.

Vaikuttavimmillaan koulutuksen ja osaamisen ekosysteemi on osaamistarpeiden ennakoinnissa. Ekosysteemeissä eri koulutustasot ja -alat yhdessä käyvät avointa keskustelua tulevaisuuden osaamistarpeista hyödyntäen eri skenaariovaihtoehtoja. Tämän tyyppinen ekosysteemi toimii parhaimmillaan yli maakuntarajojen.

Osaajien saatavuus

Pohjois-Pohjanmaan elinkeinorakenne on monipuolinen. Koronan jälkeen työmarkkinoille on tullut jatkuvasti kasvava kohtaanto-ongelma, jolloin samanaikaisesti on työttömiä ja työvoimapulaa. Kohtaanto-ongelma on Pohjois-Pohjanmaalla maan keskimääräisellä tasolla. Erona muihin maakuntiin on, että Pohjois-Pohjanmaalla työvoiman määrä jatkaa kasvuaan 2040-luvulle saakka, kun useimmissa muissa maakunnissa työvoiman määrä on jo laskenut tai laskemassa. Työvoiman määrä ei kuitenkaan ratkaise, löytyykö työpaikkoihin tarvittavaa osaamista. Maakunnassa on huolehdittava pitkän aikavälin koulutussuunnittelusta. Myös alueellinen työllisyysuudistus liittyy vahvasti koulutukseen ja elinkeinoelämän kehittämiseen sekä kuntien vapaampaan ja sitä myöten tehokkaampaan tapaan järjestää työvoimapalveluita alueellisessa yhteistyössä.

Maakunnan keskeisiä kysymyksiä on toisen asteen koulutuksen jatko ja sen mahdollisuudet tuottaa osaajia maakuntaan, jossa tuotannollisten työpaikkojen osuus on edelleen suuri. Ammatillisen koulutuksen säästöt ovat nuorisorikkaalle maakunnalle todellinen haaste, erityisesti ei-oppivelvollisten osalta. Koulutuksen toimipaikkojen väheneminen on erityisesti Oulun eteläpuoliselle maakunnalle kohtalon kysymys. Poikittaisliikenteen puutteet Oulun eteläisellä alueella aiheuttavat merkittäviä haasteita koulutuksen saavutettavuudelle ja opiskelijoiden arjelle. Koulutuksen järjestäjien ja yritysten välistä yhteistyötä tulee

edistää uusien yritysten synnyttämiseksi. Ammatillisen koulutuksen osalta päätös toiminnanohjauskokeilun toimijoista tehdään myöhemmin syksyllä 2025.

Osaamista päivitettävä jatkuvasti

Nuorisoikäluokkien pienentyessä täydennys- ja uudelleen koulutuksen merkitys kasvaa. Lyhytkestoista, työelämälähtöistä koulutusta on kehitettävä aktiivisesti. Ulkomainen työvoima ei yksin ratkaise osaajapulaa – vaikka alueelle saadaan työvoimaa, moni muuttaa pois muutaman vuoden sisällä. Maahanmuuton kautta tuleva työvoima on osaamiseltaan ja koulutustaustaltaan hyvin monimuotoista. Pohjois-Pohjanmaalla on edelleen merkittävä määrä työikäisiä, jotka ovat työttöminä tai työmarkkinoiden ulkopuolella. Maakunnassa tulee panostaa entistä enemmän tämän työvoimareservin aktivoimiseen.

Vieraskielisten koulutustason nostamiseen ja suomen kielen opetukseen tulee maakunnassa panostaa lähivuosina entistä enemmän. Yhdeksi ryhmäksi pitää paremmin tunnistaa henkilöt, jotka tulevat maakuntaan esimerkiksi perheen muodostamisen tai muun vastaavan prosessin kautta. Heidän olemassa oleva osaaminen ja opiskelu- ja työlupaprosessin yksinkertaistaminen auttaa ja nopeuttaa integroitumista ja sopeutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Erityinen huomio ja toimenpiteet tulee tehdä yritysten ja julkisten toimijoiden omalle kyvyllä palkata ja työllistää toisesta kulttuurista tai kielitaustasta tulevia henkilöitä.

Pohjois-Pohjanmaan sekä elinkeinoelämän että palveluiden keskeinen haaste on osaajapula, joka koskettaa erityisesti teknologia-, sosiaali- ja terveysaloja, opetustoimea sekä vihreää siirtymää tukevia uusia osaamisaloja. Samanaikaisesti ammattinimikkeiden rooli rekrytoinneissa on vähentynyt, ja sen sijaan työtehtävään liittyvän osaamisen ja sen kehittämisen merkitys on korostunut. Väestön ikääntyminen ja muuttotappio useilla alueilla uhkaavat osaavan työvoiman saatavuutta. Myös positiivinen rakennemuutos haastaa erityisesti energia- ja vetytalouteen liittyvää osaajien saatavuutta. Nuorten ja kansainvälisten osaajien houkutteluun ja pitämiseen alueella tulee panostaa. Esimerkiksi nuoria lapsiperheitä on hyvin vaikea saada muuttamaan kuntaan, jossa ei ole toimivia lähikouluja ja jossa kaavoitus ei palvele pienrakentamista, palveluita ja yrittämistä.

Maakunnan koulutusjärjestelmän on kyettävä tuottamaan työelämälähtöistä osaamista yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa, vahvistamaan jatkuvaa oppimista ja elinikäistä kouluttautumista sekä laajentamaan koulutuksen saavutettavuutta, erityisesti digitaalisilla ratkaisuilla ja monimuoto-opetuksella harvaan asutuilla alueilla. Työelämälähtöisessä koulutuksessa on työyhteisöjen mukaan osallistaminen arvokasta. Maakuntaohjelman tavoitteena on ensimmäisen työ- ja harjoittelupaikan varmistaminen nuorille ja maahanmuuttajataustaisille, sekä toisen asteen että korkea-asteen koulutuksen jälkeen.

*“Meillä kaikilla on yhteinen vastuu nuorten hyvinvoinnista ja kouluttautumisesta” -
Sivistysjohtajan kommentti verkostotapaamisessa 13.6.2025.-*

Maakunnan korkeakoulujen yhteistyömallia tulee vahvistaa. Keskeisiä tavoitteita ovat tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan profilointi ja vaikuttavuus, TKI:n parempi kytkentä yritysten ja julkisten toimijoiden tarpeisiin sekä koulutustarjonnan vetovoima erityisesti kansainvälisille osaajille. Korkeakoulujen, maakunnan ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyötä ja vuorovaikutusta tulee lisätä. Korkeakoulut ovat mukana muun muassa Pohjoisen yhteistyössä (FUCIO) ja kehittävät yhdessä uusia älykkään erikoistumisen painopisteitä. OKM:n korkeakoulupoliittiset ja osaamisen kehittämisen tavoitteet painottavat osaamistason nostoa, jatkuvaa oppimista, alueellista saavutettavuutta ja TKI-panostusten kasvattamista. Pohjois-Pohjanmaan kaikkien koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden rooli on keskeinen näiden tavoitteiden saavuttamisessa erityisesti teknologian, kokonaisturvallisuuden, arktisen osaamisen, luonnonvarojen, terveyden ja digitalisaation osa-alueilla.

4.1.4 Infran ja saavutettavuuden vahvistaminen kilpailukyyn perustana

Kehittämistavoitteet:

- Edistetään maakunnan liikenneyhteyksiä ja mahdollistetaan investoinnit koko maakunnassa.
- Pohjois-Pohjanmaa vahvemmin osaksi Euroopan liikenneverkkoa.

Mittarit:

- Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman kärkitoimenpiteiden (12) edistyminen.
Lähtötaso 2024: Kärkitoimenpiteiden tilanne maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelman päivitysvuonna.
Tavoitetaso 2029: Kärkitoimenpiteet ovat edenneet.

Maakunnan kilpailukyky ja vetovoima edellyttävät hyvää saavutettavuutta. Myös turvallisuuspoliittisesti sekä matkailun kasvumahdollisuuksien kannalta saavutettavuudella on tärkeä ja korostuva merkitys alueella. Pohjois-Pohjanmaan erityispiirteenä on pääradan ja valtatie 4 merkittävä rooli sekä kotimaan etelä-pohjoissuunnan liikenteessä että osana eurooppalaisia ydinverkon Pohjanmeri – Itämeri ja Skandinavia – Välimeri -käytäviä. Skandinavia – Välimeri liikennekäytävä muodostaa samalla Perämerenkaaren läpikulkevan runkoyhteyden ja Suomen eteläisimmän maayhteyden muualle Eurooppaan. Geopoliittisen tilanteen ja Nato-jäsenyyden myötä koko Perämerenkaaren liikennejärjestelmän, mukaan lukien satamat, strateginen merkitys korostuu sotilaallisen liikkuvuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista.

Pohjois-Pohjanmaan saavutettavuus sekä liikennevirrat ovat olleet 2020-luvulla kovien muutosten alaisina. Koronapandemian aiheuttama vaikutus lentoliikenteeseen sekä Norwegianin päätös lopettaa liikennöinti Oulun ja Helsingin välisellä reitillä ovat vaikuttaneet lentoliikenteen matkustajamääriin merkittävästi, ja Oulun lentoasema on menettänyt asemansa Suomen toiseksi vilkkaimpana lentoasemana. Osaltaan kansallisella tasolla lentoliikenteeseen on vaikuttanut Venäjän hyökkäyssodan myötä tapahtunut Finnairin kilpailuedun menetys Aasian liikenteen solmupisteenä. Lentoliikenteen matkustajamäärien heikentymiseen Pohjois-Pohjanmaalla ovat vaikuttaneet myös korkeat lippujen hinnat sekä vuorotarjonnan heikentyminen Finnairin liikennöinnissä Oulu-Helsinki-välillä. Lentoliikenteen merkitys elinkeinoelämän kilpailukyvyllä ja Pohjois-Pohjanmaan kansainväliselle saavutettavuudelle on kriittinen ja siksi kilpailua ja vuorotarjontaa tarvitaan lisää niin Helsingin ja maakunnan lentoasemien kuin suorien kansainvälisten lentoyhteyksien osalta. Lentoliikenteen aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä sekä Oulun että Kuusamon lentoasemien osalta, lentoliikenteestä riippuvaisten yritysten liikevaihdon ollessa vuonna 2023 Oulun lentoaseman vaikutusalueella yli 22 miljardia euroa ja Kuusamon lentoaseman alueella yli 250 miljoonaa euroa.

Lentoliikenteen tarjonnan heikennyttyä on junaliikenteen matkustajamäärät olleet erittäin kovassa kasvussa Pohjois-Pohjanmaalla. Vuoteen 2019 verrattuna on matkustajamäärä Oulun ja Ylivieskan välisellä rataosalla kasvanut peräti 39 prosenttia ja Oulun ja Kemin välisellä rataosalla 25 prosenttia. Oulun aseman matkustajamäärät olivat vuonna 2024 1,5 miljoonaa, ja VR on kasvattanut Oulun ja Helsingin välisen junaliikenteen vuorotarjontaa suuremmaksi kuin aiemmin. Kansallinen tahtotila käynnistää suunnittelu eurooppalaisen raidelevyden jatkamisesta Ruotsista Suomen puolelle Ouluun tulee toteutuessaan luomaan 2030-luvulla ainutlaatuisen mahdollisuuden rautatieverkolla rajat ylittävälle liikenteelle. Rautateiden kuljetusliikenteessä Venäjän vastaiset pakotteet vuoden 2022 jälkeen ovat merkittävästi laskeneet liikennemääriä etenkin Oulun ja Kajaanin välisellä rataosalla.

Pohjois-Pohjanmaalla henkilöliikenne ja logistiikka nojaavat vahvasti tieliikenteeseen. Suomi on sitoutunut Euroopan komission tahtotilaan saattaa ydinverkko vuoteen 2030 mennessä TEN-T-asetuksen vaatimiin palvelutasotavoitteisiin. Pohjois-Pohjanmaalla on kehittämistarpeita ydinverkolla pidemmällä yhteysväleillä maakunnan eteläosissa sekä pistemäisissä kohteissa Oulun seudulla.

Maakunnan laajuudesta ja elinkeinorakenteesta aiheutuu, että alemman tieverkon merkitys Pohjois-Pohjanmaalla on huomattava erityisesti alueen teollisuuden ja maatalouden näkökulmasta. Myös vihreän siirtymän hankkeet kuormittavat alemmalla tieverkolla. Tieverkon korjausvelan kasvu on merkittävä haaste

etenkin elinkeinoelämän kuljetuksille sekä harvaan asutulle osalle maakuntaa. Nykytilanteessa elinkeinoelämän kehityshankkeet lisäävät erikoiskuljetusten määrää satamiin johtavilla reiteillä ja erityisesti valtatiellä 8. Pääradan ja sen poikittaisratojen merkitys kuljetuksissa ja henkilöliikenteessä kasvaa, kun alueelle sijoittuu kansainvälisiä yrityksiä.

Meriliikenne on avainasemassa huoltovarmuuden näkökulmasta, ja satamien rooli vienti- ja tuontireitteinä on kasvanut. Myös rata- ja tieyhteydet Ruotsiin sekä Norjan valtamerisatamiin ovat nousseet kehittämisen kohteiksi varauduttaessa mahdollisiin Itämeren häiriötilanteisiin ja arktisten merireittien merkityksen kasvaessa. Pohjois-Pohjanmaan satamien liikennemäärät ovat olleet kasvussa. Raahen satama on ollut Suomen kolmanneksi suurin tuontisatama Sköldvikin ja Helsingin jälkeen, ja Oulun satamaan on tehty viime vuosina huomattavia laajennustoimenpiteitä. Myös Kalajoen sataman tuonnin ja viennin määrät ovat olleet kasvussa.

4.1.5 Yrittäjyyden edistäminen ja pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen

“Luodaan yrittäjyydelle myönteinen ilmapiiri, sillä yritykset luovat elinvoiman ja tarjoavat ihmisille työpaikkoja” -Nuoren kommentti Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuuston kokouksessa toukokuussa 2025-

Kehittämistavoite:

- Vahvistetaan Pohjois-Pohjanmaan pk-yritysten kilpailukykyä.

Mittarit:

- PK-yritysten määrä.

Lähtötaso 2023: 25 034.

Tavoitetaso 2029: Kasvava trendi.

Arkeamme ja työelämää haastavat ilmastonmuutos, teknologia ja geopoliittiset jännitteet, jotka kaikki muokkaavat ympäristöämme. Jotta maakunnan yrityksiä voitaisiin auttaa menestymään globaalilla näyttämöllä ja luoda kestävä vaurautta kaikille, kilpailukyvyyn täytyy olla kunnossa. Yrittäjyyden esteenä on usein alkurahoituksen puute, monimutkainen sääntely ja raportointi, mikä kuormittaa etenkin pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Hallinnollisen taakan vähentäminen edistää yrittäjyyttä.

Maakuntaohjelmalla edistetään yrittäjyysmyönteistä ilmapiiriä Pohjois-Pohjanmaalla. Tämä sisältää esimerkiksi yrittäjyyskasvatusta kouluissa, yrittäjätarinoiden jakamista ja yrittäjien verkostoitumismahdollisuuksien lisäämistä. Tavoitteena on lisätä kiinnostusta yrittäjyyttä kohtaan ja tukea yrittäjien hyvinvointia. Kuntien päätöksenteon pohjana on hyvä olla yrittäjyysarviointi, koska se tukee kaikissa muodoissa kuntien elinvoimaa. Yrittäjyysasenteen tulee tukea yrittäjyyden eri muotoja ja kansainvälisyyden tuomia mahdollisuuksia. Maakunnan yritysmyönteisen imagon markkinointiviestintä uudistetaan ja tavoitellaan merkittävää myönteisen näkyvyyden kasvua Suomessa ja kansainvälisesti.

Yrittäjyydessä keskeistä on myös yrittäjien hyvinvoinnin ja jaksamisen tukeminen yrittäjyyden eri vaiheissa. Pohjois-Pohjanmaalla yrittäjävaihdokset ovat keskiössä alueen elinvoiman ja pk-yritysten jatkuvuuden turvaamisessa. Tulee ottaa huomioon ajankohtaiset tilastot ja kehityssuunnat, jotta omistajanvaihdosten tukeminen on tehokasta ja vastaa koko maakunnan tarpeita. Maakuntaohjelma kannustaa edistämään elinkelpoisten yritysten jatkuvuutta omistajanvaihdosten, yritysjärjestelyjen ja työntekijävetoisten kokonaisuuksien kautta. Toimet kytketään kasvu-, osaamis- ja TKI-tavoitteisiin.

Pohjois-Pohjanmaan vahvuuksia ovat korkea teknologiaosaaminen, maatalousvaltaisuus sekä vahva panostus tutkimus- ja tuotekehitykseen. Maakunnassa edistetään elinkeinoelämäverkottunutta ekosysteemikehitystä ja TKI-toimintaa yritysten kasvun tukena. Toiminnalla edistetään myös toimialoja ylittävää yhteistyötä yritysten ja tutkimuslaitosten kesken, minkä tavoitteena on pk-yritysten liiketoiminnan kiihdyttäminen. Alueen yrityksistä noin 90 % on alle 10 henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä. Maakunnan pk-yritysten määrä on pudonnut erittäin huolestuttavasti erityisesti pienemmissä kunnissa. Isotkin yritykset ovat syntyneet pk-yrityksistä, joten yritysten kasvupolun tukeminen menestyväksi ja kansainväliseksi toimijaksi on pitkäjänteistä toimintaa, joka tarvitsee sekä yksityisen, että julkisten toimijoiden

toimenpiteitä. Kuntien tehtävä elinvoiman kehittäjänä on keskeinen kuntien verotulokertymille ja työpaikkaomavaraisuudelle. Erityisesti mikro- ja pk-yritysten viennin edistäminen edellyttää erikoisosaamista. Tällöin tulee tukea pk-yritysten palveluiden ja digitaalisten tuotteiden viennin osaamisen liittyviä toimia. Kansainvälistä kasvua tavoittelevien yritysten tuki, strategisten kumppanuuksien kehittäminen sekä osaavan työvoiman saatavuus ovat keskeisiä kaikissa yrityksissä, mutta erityisesti pk-yrityksissä.

Kestävä elinvoima pohjautuu paljolti pk-sektorin kasvuun ja uudistumiskykyyn. Teollisuuden uudistuminen tekoälyä ja digitalisaatiota hyödyntämällä sekä automatisaation ja robotiikan lisääminen lisäävät kansainvälistä kilpailukykyä. Pohjois-Pohjanmaan yritysmäärä on ollut viime vuodet tasaisessa kasvussa matalasuhdanteesta huolimatta, mutta kasvu on tapahtunut Oulun seudulla, ei koko maakunnassa. Teknologia yrityksissä vienti on ollut aiempaa vähäisempää. Vihreän siirtymän suunnitelmia on virinnyt maakunnassa runsaasti viimeisen parin vuoden aikana. Monissa hankkeissa valmisteluprosessi on hyvin pitkä ja toteutus edellyttää huomattavia pääomia.

Kriittisten raaka-aineiden saatavuus on yhtä keskeistä digitaaliselle ja puhtaalle siirtymällä kuin kaasu ja öljy olivat fossiilienergiaan perustuvalla yhteiskunnalla. Vaikka Pohjois-Pohjanmaalla ei ole aktiivisia kaivoshankkeita, Oulun yliopisto vastaa Pohjois-Suomen kaivos- ja kemianteollisuuden TKI:stä ja osaajien kouluttamisesta ja on siten keskeinen osa kaivos- ja mineraalialan ekosysteemiä. Tutkimus- ja selvitysvaiheessa olevia kaivoshankkeita maakunnassa kuitenkin on.

Matkailu on Pohjois-Pohjanmaalla tärkeä elinkeino, jonka vaikutus säteilee vahvasti myös muille toimialoille. Matkailu on selkeässä kasvussa, ja sillä on hyvät mahdollisuudet kehittyä maakunnassa entistäkin merkittävämmäksi elinkeinoksi. Pohjois-Pohjanmaan [matkailustrategia 2024–2027](#) määrittelee suuntaviivat alueen matkailualueiden kehittämiseksi ja niiden yhteistoiminnan tukemiseksi.

Maakunnassa on paljon kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvää yritystoiminnan kehittämistä ja alueella on vahva yhteistyön kulttuuri. Huoltovarmuuden kannalta paikallisen tuotannon tukeminen ja paikallisten toimijoiden toiminnan tukeminen ovat keskeisessä roolissa. Maakuntaan on syntynyt 2025 vahva yrityslähtöinen puolustusteollisuuden yritys yhteistyön verkosto, NDSN (Nordic Defence and Security Network). Yritysten tuotteet edustavat alueen vahvaa monialaista osaamista ja toisiaan täydentävää ja tukevaa kehittämistyötä. Koronapandemia paljasti, miten haavoittuvaisia olemme yllättävän kriisitilanteen sulkiessa valtioiden rajat. Haitallisia riippuvuussuhteita tulee tunnistaa ja kartoittaa alueellisesti keskeiset alat, joiden osalta voidaan esimerkiksi lyhentää toimitusketjuja ja palauttaa tuotantoa Eurooppaan tai Suomeen.

Kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyen tulee parantaa koko maakunnan valmiuksia sekä tehdä laajasti yhteistyötä elinkeinoelämän toimijoiden ja alueellisten huoltovarmuustoimijoiden kesken. Keskeisimpinä asioina maakunnan asukkaiden näkökulmasta on energian saatavuus, puhtaan veden jakelu sekä ruokahuollon toimivuus kaikissa kriisitilanteissa. Maakunnassa tulee tunnistaa elinkeinoelämän haavoittuvaisuuksia ja lisätä resilienssiä yhteistyöllä ja kouluttamisella. Toimialojen välinen ja sisäinen yhteistyö tuo lisäärväa myös henkiseen resilienssiin.

Yrittäjyyden edistäminen ja pk-yritysten toimintaedellytysten parantaminen Pohjois-Pohjanmaalla

Pohjois-Pohjanmaa on monipuolinen ja elinvoimainen maakunta, jossa pk-yritykset ovat keskeisessä roolissa työllistämässä ja alueen taloudellisessa kehityksessä. Maakuntaohjelma keskittyy toimenpiteisiin, jotka tukevat yrittäjyyttä, parantavat pk-yritysten kilpailukykyä ja edistävät alueen kansainvälistymistä. [Pohjoisen Suomen ohjelmassa](#) yhtenä toimenpiteenä on pk- ja mikroyritysten kansainvälistymispalvelun perustaminen. Jotta ohjelmalle asetettuihin tavoitteisiin päästään, on huolehdittava siitä, että alueen viennin palveluketjuille saadaan yrityksille konkreettista apua.

Yrityskehittämisen toiminnan tulee olla tavoitteellisempaa ja fokusoidumpaa, jotta Pohjois-Pohjanmaa profiloituu kansallisesti ja kansainvälisesti yrittäjyysmyönteisenä ja yrittäjyyden kasvua tukevana

maakuntana. Maakunta tarvitsee liiketoimintaa ja tutkimusta yhdistävän soveltavan tekoälyn uuden tyyppisen tutkimuskeskuksen. Tekoälyä tulee soveltaa tavoitteellisesti maakunnan yrityksissä ja myös julkisen tahon toiminnoissa. Maakunnassa on tarve saada yritysten ja julkisten tahojen yhteishankkeita, johon tarvitaan voittoa tavoittelematon oikeustoimikelpoinen toimija. Maakunnan kärkihankkeiden rahoitus tulee koostua yritysrahoituksesta ja julkisen sektorin kansallisesta ja kansainvälisestä rahoituksesta. Toimintamalli lisää alueen kaikkien toimijoiden toiminnan rahoitusta, joka sitoo sekä yksityisen että julkisen toimijoiden halua synnyttää kasvua alueelle.

4.2 Hyvinvointi ja alueellinen resilienssi muuttuvassa maailmassa

4.2.1 Yhteisöllisyyden ja luottamuksen vahvistuminen resilienssin ja kokonaisturvallisuuden perustana

“Kun maakunta tuottaa arvoa alueensa ihmisille, se pystyy tuottamaan arvoa myös ulospäin.” -Osallistujan kommentti maakuntaohjelman aluekierroksella-

Kehittämistavoite:

- Pohjoispohjalaisten arjen sujuvuus ja turvallisuus paranee.

Mittarit:

1. Kunnissa voimassa olevat osallisuusohjelmat Pohjois-Pohjanmaalla (THL/TEAvisari).
Lähtötaso 2025: 26 kunnassa.
Tavoitetaso 2029: Löytyy kaikista kunnista.
2. Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvallisiksi kokeneiden osuus (THL; 5569 SotkaNet) (päivitetään 2 v. välein)
Lähtötaso 2024: 67,5 yhteensä (70,5 miehet, 64,2 naiset)
Tavoite 2029: Turvallisuuden tunteen kasvu.

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointikäsitys perustuu kokonaisvaltaiseen, ihmislähtöiseen ja yhteisölliseen lähestymistapaan, jossa panostetaan vahvasti yhteistyöhön, osallisuuteen ja vaikuttavien rakenteiden kehittämiseen. Vuorovaikutus on keskeinen osa kokonaishyvinvointia. Väestön toimintakykyä ja turvallisuuden tunnetta vahvistetaan edistämällä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Yhteinen työ, toimivat verkostot sekä yhteistyörakenteet ovat keskeisimpiä alueellisen resilienssin vahvistajia. Haasteena on heikko-osaisena itseään pitävien määrän nopea kasvu viime vuosina.

Arjen turvallisuus on tärkeää. Se on kiinteä osa kaikenikäisten ihmisten hyvinvointia maakunnassamme sekä yhteiskunnan häiriötöntä toimintaa. Ihmisten välinen keskinäinen luottamus sekä luottamus viranomaisiin ja yhteiskuntaan ovat toimivan yhteiskunnan keskeisiä tekijöitä. Luottamuksen säilymiseen vaikuttavat olennaisesti viranomaisten, järjestöjen ja muiden yhteisöjen teot ja toiminta sekä niitä tukeva viestintä. Kansalaisten keskeisten perustaitojen, kuten lukutaidon, kriittisen medialukutaidon ja digitaalisen osaamisen, korkea taso vahvistaa demokratiaa, yhteiskunnallista osallistumista ja informaatiovaikuttamisen tunnistamista. Toisaalta digiosaamisen erot kasvavat vauhdilla eri väestöryhmien välillä. Joidenkin tutkimusten mukaan luottamus julkisiin instituutioihin on heikompaa maaseutualueilla sekä matalamman koulutustason ja tulotason kotitalouksissa. Keskeistä on, että maakunnan sisäiset erot tunnistetaan koskien esimerkiksi toimintaympäristöjä ja -tapoja. Tarvitaan saumatonta yhteistyötä ja tiivistä vuoropuhelua kansallisten ja alueellisten toimijoiden välillä.

Kansalaistoiminta vahvistaa yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja alueellista resilienssiä.

Kansalaisyhteiskunnan toiminta tarjoaa ihmisille sosiaalisen viitekehyksen, joka rakentaa luottamusta, aktivoi ihmisiä yhteiskunnalliseen toimintaan ja ehkäisee syrjäytymistä. Muutosjoustavat järjestöt luovat liimaa yhteiskuntaan ja turvallisuuteen sekä henkiseen kriisinkestävyyteen. Paikallistuntemus on tärkeää. Järjestöt tuottavat tietoa ihmisten turvallisuustarpeista ja välittävät sitä yhteiskunnan päätöksentekijöille. Yhteisöt ja järjestöt ovat aluekehityksessä hyvinvoinnin toimijoita, jotka huomioidaan muutenkin kuin resilienssin osalta. Pohjois-Pohjanmaalla ja sen kunnissa toimivat hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden

edistämisen yhteistyötä ja koordinaatiota tukevat rakenteet. Yhteistoimintaa alueen korkeakoulujen kanssa kehitetään, jotta resilienssi- ja hyvinvointi - sekä vuorovaikutusasiat nähtäisiin laaja-alaisemmin.

Sivistyspalveluilla luodaan henkisen kriisinkestävytyden edellytyksiä. Koulutus, kulttuuripalvelut, hengellisten yhteisöjen toiminta, nuorisotyö ja -toiminta, liikunnan kansalaistoiminta sekä muu järjestö- ja kansalaistoiminta vahvistavat yksilöiden tietoja ja taitoja toimia muuttuvassa yhteiskunnassa. Samalla ne lisäävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä. Pohjois-Pohjanmaalla edistetään lasten ja nuorten hyvän kasvun vision 2030 toteutumista. Sosiaali- ja terveyspalvelut sekä järjestöt ylläpitävät ihmisten toimintakykyä tuottamalla väestölle heidän tarvitsemiaan välttämättömiä palveluja. Henkisen kriisinkestävytyden rakentaminen ja ylläpitäminen edellyttää myös pitkäjänteistä alueidenkäytön suunnittelua.

Luottamus kotiseutuun, maakuntaan ja pohjoisen mahdollisuuksiin on myönteisen aluekehityksen perustekijä. Vahvistuva maakuntaidentiteetti luo elävää ja omaleimaista yhteyttä alueen ihmisten kesken, lujittaa yhteishenkeä ja yhteistyötä. Se on pohjoispohjalaisten voimavara toimiessamme kansainvälistyvässä ja monikulttuurisessa maailmassa. Erityisesti nuorten tulevaisuuskon rakentaminen on tärkeää etenkin, kun viimeisin nuorisobarometri kertoo huolestuttavaa viestiä nuorten tulevaisuuskon heikkenemisestä ja lisääntyvästä näköalattomuudesta. Toisaalta Nuorten tulevaisuusraportin 2025 mukaan nuorten ajatukset työelämästä ovat kokeneet myönteisen suunnanmuutoksen. Strategisen kehittämisvision merkitys kasvaa. Tarvitaan tietoista maakuntakuvan rakentamiseen ja vetovoimaisuuden lisäämiseen tähtäävää, alueen erityispiirteisiin, vahvuuksiin ja onnistumisiin perustuvaa uskottavaa viestintä- ja imagotyötä. Tämä kehitystyö on hyvä linkittää Oulun kulttuuripääkaupunkivuoden toimeenpanoon sekä sen vaikutusten juurruttamiseen.

“Tarvitsemme positiivisuuden ja optimismin talkoot alueellamme. Tunnistetaan hyvät asiat ja vahvuudet, annetaan tilaa uuden luomiselle ja kannustetaan perheitä, vieläkin paremman tulevaisuuden luomiseksi.” -Sitaatti maakuntaohjelman taustakyselyn avovastauksista-

Pohjois-Pohjanmaalla ja sen kunnissa tarvitaan systemaattista osallisuustyötä, tehokkaita toimia hyvinvointierojen kaventamiseksi sekä kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksien parantamista. Elämäntilanteiden moninaisuuteen on kyettävä vastaamaan ajantasaisesti. Painopistettä on siirrettävä ennaltaehkäisyyn sekä kuntalaisten osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Pohjoispohjalaisten mahdollisuuksia edistää omaa ja läheistensä hyvinvointia tulee vahvistaa. Hyviksi todettuja yhteisöllisiä toimintamalleja, jotka tukevat muutoksenkykyä ja tulevaisuuskestävyyttä, tulee juurruttaa. Maakunnan kuntien erilaisuus tulee huomioida yleisessä kehittämistyössä. Maakunnan toimijat tekevät aktiivista yhteistyötä yhdyspinnoissa ihmisten fyysisen ja henkisen hyvinvoinnin tukemiseksi. Vahva, jo olemassa oleva sidosryhmätyö ja viranomaisroolit on Pohjois-Pohjanmaalla tunnistettu ja hyvinvointialueen kanssa on aloitettu strateginen yhteistyö.

Valtioneuvosto hyväksyi tammikuussa 2025 periaatepäätöksen Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on kokonaisturvallisuuden ylin ohjausasiakirja. Siinä kuvataan kokonaisturvallisuuden toimintamalli ja annetaan strategiset tehtävät kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi kaikille hallinnonaloille. Yhteiskunnan elintärkeistä toiminnoista huolehditaan viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Pohjois-Pohjanmaalla toimeenpannaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja sen eri osa-alueita vuosittain. Maakunnan kehitystä ohjaavien asiakirjojen sisällöissä kokonaisturvallisuus on keskiössä sekä toimeenpanossa, että kuntalaisten yhdenvertaisuudessa.

4.2.2 Työelämän kehittäminen ja työkyvyn edistäminen Pohjois-Pohjanmaalla

“Työpaikat ovat tärkeässä asemassa maakunnan hyvinvoinnin ja elinvoiman luomisessa.” -Osallistujan kommentti Oulun aluetoimikunnassa 14.4.2025-

Kehittämistavoite:

- Työelämän laatu, työhyvinvointi ja tuottavuus nousevat maakunnassa.

Mittarit:

1. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista (maakuntakohtainen lukumäärä ja osuus) (SotkaNet 3218).
Lähtötaso 2024: 3,7 % (9 179 henkilöä).
Tavoitetaso 2029: Laskeva trendi.
2. Työllisyysaste, 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä. Lähde Työvoimatutkimus, tilastokeskus.
Lähtötaso 2024: 69,7 %.
Tavoitetaso 2029: Paranee vuosittain.

Työelämän kehittäminen on keskeinen osa maakunnan taloudellista ja kestävää kasvua. Laadukas työelämä syntyy hyvästä johtamisesta, toimivasta yhteistyöstä ja työntekijöiden hyvinvoinnista. Laatu näkyy sekä tuloksissa että työssä viihtymisessä.

Työelämän kehittäminen tuo yrityksille kilpailukykyä ja monia suoraan liiketoiminnan menestykseen ja pitkäaikaisiin tavoitteisiin liittyviä etuja kuten innovaatioiden kasvua. Työelämän kehittäminen on yksittäisten työntekijöiden ja työyhteisöjen etu mutta myös pohja innovatiiviselle ja kestäväälle työpaikan toiminnalle. Yrityksille laadukas työelämä tuo lisäksi pohjaa kilpailukykyiselle ja kestäväälle liiketoiminnalle, joka voi menestyä muutoksissa ja hyödyntää uusia mahdollisuuksia luoden vahvaa pohjaa tulevaisuuden kasvuille. Työstä syntyy laajasti hyvinvointia sekä yksilöille, työyhteisöille että yhteiskunnalle ja hyvinvoiva työelämä antaa pohjaa hyvinvoivalle elämälle, yhteiskunnalle ja koko maakunnalle.

Pohjois-Pohjanmaalla on työelämässä ollut eri toimijoiden välillä vahva perinne yhteistyöstä. Tämä on yksi alueen voimavaratekijä, jota tulee pitää esillä ja myös vahvistaa tulevaisuudessa.

Yksi työelämän laadun merkittävä tekijä on tasapaino työn ja vapaa-ajan välillä. Pohjois-Pohjanmaalla vetovoimatekijöihin sisältyvät hyvä työelämän ja vapaa-ajan välinen tasapaino, upeat mahdollisuudet nauttia luonnosta sekä monipuolinen palvelutarjonta ja rikas kulttuurielämä. Elinvoimaiseen asumisympäristöön kuuluvat myös asuntojen saatavuus, laadukas koulujärjestelmä ja päiväkodit. Näihin kuntien on tärkeä panostaa. Myös hybridityö mahdollistaa työn ja yksityiselämän tasapainottamista.

Moninaisuus toimii työelämän kehitystä ja oppimista edistävänä voimana. Hybridityömallin yleistyttyä työpaikoilla on lisätty kokeilukulttuuria sopivien työtapojen löytämiseksi ja erilaisia hybridityömalleja on käytössä työpaikoilla jo saman työpaikan sisälläkin. Tämä moninaisuus lisää johtamisen ja organisoimisen keinovalikoimaa tuloksellisen ja henkilöstön hyvinvointia tukevan työn vahvistamisessa.

Pohjoispohjalaisillakin työpaikoilla pohditaan omalle työpaikalle parhaiten sopivia hybridityön muotoja. Moninaistuminen avaa uudenlaisia mahdollisuuksia, kun yhdessä lähdetään pohtimaan asioita tuoden erilaiset näkökulmat ja ideat yhteen ja testaamalla uudenlaisia ratkaisuja. Viime vuosien maailmalla ja työelämässä tapahtuneiden muutosten myötä työpaikkojen kiinnostus muutoksesävykkyyttä kohtaan on kasvanut. Hybridityömallin kehittäminen on osa työpaikan sopeutumiskyvyn kehittämistä ja uudistumista. Hybridityö tässä laajuudessa on vielä varsin tuore ilmiö ja tulevan maakuntaohjelmakauden aikana alamme todennäköisesti saada kokemusta siitä, mitä sen yleistymisen merkitsee työelämän, työn tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kannalta.

Muutoskyvykkyyden sekä moninaisuuden lisääminen on tärkeää maakunnan työpaikoilla myös alueen työpaikkoja kurittavan työvoimapulan näkökulmasta monella toimialalla. Profiloituminen moninaisen työelämän edistämisessä lisääisi maakunnan vetovoimaa.

Suomi on kärkimaita tekoälyn käytön levinneisyydessä. Työhyvinvoinnin ja tuottavuuden parantamiseksi maakunnassa tulee investoida osaamiseen, ja tuottaa organisatorisia ja sosiaalisia innovaatioita, joissa voidaan hyödyntää uutta teknologiaa.

Maakunnan oppilaitoksiin saapuu opiskelijoita sekä maamme sisältä muilta alueilta että ulkomailta. On tärkeää houkutellessa opiskelijat jäämään alueelle valmistumisensa jälkeen, olipa heidän alkuperänsä sitten ulkomailta tai muualta Suomesta. Erityisesti huomiota kiinnitetään korkeakoulujen kansainvälisten opiskelijoiden työllistymiseen alueelle ja heidän kestäviin työuriinsa. Vahvat työelämäyhteydet jo opiskeluaikana auttavat työllistymisessä. Myös monet ulkomailta tulevat työntekijät pohjoispohjanmaalaisissa yrityksissä siirtyvät muutaman vuoden jälkeen etelämmäksi. Heidät olisi tärkeä myös saada juurtumaan alueelle. Juurtuminen vaatii laadukkaan työelämän lisäksi muun muassa sosiaalisten verkostojen rakentamista, ystävien ja harrastusten löytämistä sekä puolison työllistymistä.

Työelämän moninaisuuden lisääminen sisältää myös merkittävän mahdollisuuden alueella jo asuvien osaavien ja motivoituneiden nuorten, yli 55-vuotiaiden sekä täsmätyökykyisten työllistämisen lisäämistä. Työyhteisöt tarvitsevat usein lisää osaamista ja tukea monimuotoisen ja inklusiivisen työyhteisön ja työkuulttuurin vahvistamisessa. Työvoimapulaan on tärkeää löytää monipuolisia ratkaisuja, jotka tukevat työpaikkojen toimintaa sekä myös inhimillisyyttä ja yhdenvertaisuutta. Työelämän moninaisuuden lisääminen on arvokasta myös jokaisen yksilön vuoksi ja lisäksi syrjäytymisen ennalta ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Eri-ikäisten osaamista, vahvuuksia ja kokemuksia tulee hyödyntää työpaikoilla entistä enemmän. Maakunnan omien työvoimaresurssien pitkäjänteinen aktivointi ja osaamisen kehittäminen on keskeistä, jotta alueen inhimillinen potentiaali saadaan täysimääräisesti käyttöön ja yhteiskunnan resurssit hyödynnetään tehokkaasti.

Myös mielen hyvinvointia ja inhimillistä työkuulttuuria on tärkeä vahvistaa työpaikoilla. Viime vuosina mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot ovat kasvaneet ja ovat suurin syy pidempiaikaisille sairauspoissaoloille pohjoispohjalaisilla työpaikoilla. Työssä jaksaminen puhututtaa työpaikoilla paljon. Työn vaatimusten ja ihmisen voimavarojen on tärkeä olla yhteensopivia. Työelämän inhimillisuus ja taloudellinen tuottavuus kulkevat pitkällä aikavälillä käsi kädessä.

4.2.3 Yhdenvertaisuuden ja yhteisön kulttuurisen vastaanottavuuden vahvistaminen

Kehittämistavoite:

- Ulkomaalaistaustaiset asukkaat ja kansainväliset opiskelijat juurtuvat alueelle työn ja osallisuuden kautta.

Mittarit:

1. Nettomaahanmuutto.

Lähtötaso 2024: 1 769.

Tavoitetaso 2029: Riittävä nettomaahanmuuton taso turvaamaan osaavan työvoiman saatavuus ja väestönkehitys.

2. Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden maakuntien välinen nettomuutto.

Lähtötaso 2023: -437.

Tavoitetaso 2029: Nettomuuton kääntäminen positiiviseksi.

Yhdenvertaisuus, osallisuus ja hyvät väestösuhteet ovat keskeisiä yhteiskunnan vastaanottavuuden ja yhteiskuntarauhan tekijöitä. Pohjois-Pohjanmaalla väestön monimuotoisuus kasvaa – sekä maahanmuuttajien että Suomessa syntyneiden, eri taustoista tulevien ihmisten osalta. Kotoutuminen on kaksisuuntainen prosessi, jossa koko yhteiskunnan on osallistuttava yhdenvertaisuuden ja yhteisöön kuulumisen tunteen vahvistamiseen. Toisaalta maahanmuuttajien roolina on osallistua aktiivisesti omaan kotoutumiseensa, oppia kieltä, hakeutua koulutukseen ja työhön sekä tutustua yhteiskunnan toimintatapoihin ja rakentaa suhteita paikallisiin ihmisiin ja yhteisöihin. Uuden ajan aluekehityksessä painottuvat tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden teemat. Tavoitteena on turvata kuntalaisten yhdenvertaisuus sekä kestävä hyvinvointi kaikille väestö- ja ikäryhmille Pohjois-Pohjanmaalla.

Polarisaation lisääntyessä on tärkeämpää kuin koskaan varmistaa, että jokaisella on mahdollisuus osallistua ja kokea itsensä osaksi yhteiskuntaa. Osallisuus lisää hyvinvointia ja vahvistaa halua toimia yhteisen hyvän puolesta.

Maakunnan kehittämistoimien tulee lisätä asukkaiden valmiuksia elää ja toimia monimuotoisemmassa yhteiskunnassa. Kulttuurinen kompetenssi – kyky ymmärtää ja kunnioittaa eri kulttuureja sekä sopeutua erilaisiin tilanteisiin – on tässä keskeistä.

Yhdenvertaisuuden edistäminen vaatii monipuolisia toimia: palveluiden kehittämistä, syrjivien rakenteiden purkamista, vuoropuhelun lisäämistä sekä arjen kohtaamisten mahdollistamista. Toimenpiteisiin voi sisältyä esimerkiksi yhteisöllisyyttä tukevia tapahtumia, kulttuurisensitiivisiä käytäntöjä, työnantajien tukemista kansainvälisten osaajien rekrytoinnissa sekä kielikoulutusta. Kulttuuripääkaupunki Oulu2026-kokonaisuus antaa mahdollisuuksia laajasti yhdenvertaisuuden edistämiseen kulttuurin avulla koko maakunnassa.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää ulkomaalaistaustaisten osaajien ja kansainvälisten opiskelijoiden sijoittumiseen ja työllistymiseen alueella. Maakuntaohjelman kyselyjen perusteella suurimmat esteet kansainvälistymiselle ovat asenteet, kiinnostuksen puute sekä kansainvälisten osaajien työllistymisvaikeudet. Siksi on tärkeää tukea yrityksiä kansainvälisten osaajien rekrytoinneissa ja vahvistaa kulttuurista vastaanottavuutta sekä kielikoulutusta.

Pohjois-Pohjanmaan nuorisovaltuuston nuoret korostavat suomen kielen oppimisen tukea, syrjinnän ehkäisyä ja yhteisöön mukaan ottamista. He näkevät, että järjestöillä ja yhteisöillä on merkittävä rooli yhdenvertaisuuden edistämisessä.

4.2.4 Kulttuurista ja liikunnasta hyvinvointia ja elinvoimaa

Kulttuurista hyvinvointia ja elinvoimaa

”Kulttuuri ja taide luovat juuri sitä pitovoimaa, joilla kansainvälisen tason osaamista ja innovointikyvykkyyttä saadaan houkuteltua ja pidettyä alueella.” -Vastaus maakuntaohjelman kyselystä-

Kehittämistavoite:

- Jokainen kunta on kulttuurikunta. Kulttuuri vahvistaa hyvinvointia maakunnassa ja jokaisen pohjoispohjalaisen elämässä. Luovuuden ja luovan alan potentiaali on käytössä.

Mittarit:

- Kulttuuri (TEAvisari).
Lähtötaso 2025: 84 pistettä.
Tavoitetaso 2029: Positiivinen muutos.

Maakuntaohjelmalla jatketaan [Pohjois-Pohjanmaan kulttuurin kehittämisohjelman 2030](#) tavoitteiden toimeenpanoa. Ohjelma laadittiin laajassa yhteistyössä ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa vuonna 2022. Ohjelman etenemisestä on laadittu [raportti](#).

Kulttuuri- ja luovan alan kehittämiseen vaikuttavat muun muassa väestön ikääntyminen, väkiluvun lasku joillakin alueilla, teknologian kehitys sekä muutokset kansallisessa rahoituksessa ja ohjauksessa. Ne edellyttävät uudenlaista asennoitumista, laajempaa monialaista yhteistyötä, tiedolla johtamista ja palveluiden muotoilua. Keskeistä on kulttuurin yhdenvertaisen saatavuuden ja saavutettavuuden kehittäminen, toiminnan vaikuttavuuden mittaaminen sekä tiedon hyödyntäminen palveluiden suunnittelussa ja resursoinnissa. Tavoitteena tulee olla uusien yleisöjen löytäminen ja kulttuurin kysynnän vahvistaminen. Teknologian hyödyntäminen tarjoaa ratkaisuja saavutettavuuteen, mutta vaikuttavien kulttuuripalveluiden perustana säilyy aito vuorovaikutus ja kohtaaminen, joita ei voi korvata.

Ymmärrys kulttuurin merkityksestä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on vahvistunut. Luonnon, eri liikuntamuotojen ja kulttuurin ja taiteen yhdisteleminen luo uudenlaisia osallistumisen mahdollisuuksia ja

hyvinvoinnin edistämisen tapoja. Kulttuuri on mukana kuntien hyvinvointityössä, ja myös hyvinvointialueella se osin kytkeytyy kehittämiseen, palvelupolkuihin ja -kokonaisuuksiin. Hyviä käytäntöjä on jo olemassa, mutta niiden jalkautus, työn laajentaminen ja resurssointi sekä eri toimijoiden roolien ja vastuiden tunnistaminen palveluiden tuottamisessa edellyttävät jatkuvaa kehittämistä. Monialaiselle koulutukselle on suuri tarve. Kulttuurin merkitystä huoltovarmuudelle ja turvallisuudelle ei maakunnassa vielä riittävästi tunnisteta.

Oulu2026-kulttuuripääkaupunkivuosi tähtää kulttuuri-ilmastonmuutokseen, jossa kulttuuri nostetaan tiiviimmin aluekehittämistyön ytimeen vahvistamaan ihmisten hyvinvointia ja alueen elinvoimaa. Jotta syntyvä perintö jää pysyväksi, on yhteistyössä panostettava tehtyjen kehittämistoimien ja hyvien käytäntöjen jatkokehittämiseen ja juurruttamiseen eri yhteyksissä. Kulttuurin, taiteen ja luovan toiminnan laaja-alainen arvostus ja edunvalvonta vaatii edelleen vahvistamista. Kuntien peruspalvelujen arvioinnissa kolmannes vastaajista koki, ettei ammattitaiteilijoita ja heidän työtään arvosteta vielä riittävästi päätöksenteossa. Toisaalta lähes puolet näki kulttuuritoiminnan järjestämisessä paljon hyödyntämättömiä mahdollisuuksia.

Kulttuuri tulee nähdä voimavarana sekä ymmärtää sen kyky ja monipuolisuus luoda alueelle hyvää. Kulttuuriin ja luovaan toimintaan kasvaminen, alueen kulttuurin ja kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen vahvistavat veto- ja pitovoimaa ja laaja-alaista hyvinvointia, lisäävät yhteisöllisyyttä ja henkistä resilienssiä, jotka ovat turvallisuuden peruselementtejä. Maakuntaohjelman kyselyssä peräänkuulutetut positiivisuuden ja optimismin talkoot voidaan aloittaa kulttuurin keinoja ja alaa hyödyntäen.

Luovan alan kasvulle on Pohjois-Pohjanmaalla merkittävää potentiaalia. Alaa systemaattiselle kehittämiselle tarjoaa keinoja valtakunnallinen Luovan alan kasvustrategia. Se tulee jalkauttaa, vahvistaa alan verkostoja ja rakenteita, ja laatia oma alueellinen luovan alan ja elämystalouden kehittämisohjelma. Tämä vastaa maakuntaohjelman työpajoissa esille nousseeseen tarpeeseen monipuolistaa maakunnan elinkeinorakennetta ja tunnistaa uusia kasvualoja. Yhtenä konkreettisen luovan alan kehittämistoimena ohjelmakaudella laajennetaan valtakunnallista Kulttuuripankki-verkkopalvelua Pohjois-Pohjanmaalle.

Liikuntalähtöisen hyvinvoinnin vahvistaminen

Kehittämistavoite:

- Maakunnan asukkaiden fyysinen aktiivisuus lisääntyy.

Mittarit:

- Liian vähän liikkuvien osuus (%).
Lähtötaso 2024: 56,5 % (päivitetään 2 v. välein).
Tavoitetaso 2029: Osuus laskevalle trendille.

Pohjois-Pohjanmaa on yksi Suomen sairaimmista maakunnista. Viimeisimmän tiedon mukaan myös työkyvyttömyys kokonaisuutena yleistyy maakunnassa. UKK-instituutin laskelman mukaan Pohjois-Pohjanmaan liikkumattomuuden ja paikallaanolon kansansairauksien kustannukset ovat lähes 250 miljoonaa euroa vuodessa. Tarvitaan pikaisesti poikkihallinnollisia keinoja ja konkreettisia toimenpiteitä eri ikäisten kansalaisten liikkumisen edistämiseksi. Liikunta on kannattava investointi, joka todistetusti vähentää sairastavuutta ja lisää hyvinvointia.

Jokaisessa ikäryhmässä terveysliikuntasuosituksiin yltää liian harva. Vain noin kolmannes lapsista ja nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Suomalaisista aikuisista vajaa puolet 46 % liikkuu terveysliikuntasuositusten mukaisesti. Pohjois-Pohjanmaalla 39 % miehistä ja 34 % naisista liikkuu suositusten mukaisesti. Vain noin 12–15 % yli 75-vuotiaista täyttää terveysliikuntasuositukset. Pohjois-Pohjanmaalla terveysliikuntasuositusten mukaisesti liian vähän liikkuvien ikääntyvien osuus on pienentynyt.

Pohjois-Pohjanmaalla liikunnan edistäminen on keskeinen osa hyvinvoinnin ja terveyden parantamista. Tulevaisuudessa maakunta pyrkii vähentämään liikkumattomuuden ja paikallaanolon aiheuttamia kansansairauksien kustannuksia merkittävästi. Tämä saavutetaan poikkihallinnollisilla keinoilla ja

konkreettisilla kunnallisilla, alueellisilla ja valtakunnallisilla toimenpiteillä, jotka edistävät eri ikäisten asukkaiden liikkumista.

Kuntien liikunnanedistämisen aktiivisuus on jatkanut myönteistä kehitystään, ja valtakunnallisia liikuntapoliittisia linjauksia otetaan yhä laajemmin käyttöön. Varhaiskasvatus, koululiikunta ja harrastustoiminta ovat avainasemassa lasten ja nuorten liikkumisen edistämisessä. Perheiden toimintatavat ja valinnat tukevat aktiivista liikunnallista elämäntapaa. Maakunnan kunnat, järjestöt sekä koulut ovat vahvasti mukana harrastamisen Suomen mallissa. Tavoitteena on juurruttaa Suomen malli pysyväksi toimintatavaksi Pohjois-Pohjanmaan kunnissa. Toisaalta eriarvoistumiskehitys haastaa liikkumista.

Arkiliikunta, kävelyn ja pyöräilyn edistäminen ja sitä tukeva maankäyttö sekä aluesuunnittelu tukevat ekologista ajattelua sekä ilmastomuutoksen torjuntaa. Autottomuus, luonnossa oleskelu ja arkipäivän ympäristöystävällisten valintojen tekeminen ovat osa tätä hetkeä ja korostuvat tulevaisuudessa entisestään. Tutkimusten mukaan luontoalueet, erityisesti vihreät alueet kuten puistot, edistävät liikkumista ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Hyvinvoiva ja monimuotoinen luonto luo hyvinvointia ja merkityksellisyyttä pohjoispohjalaisten ihmisten ja yhteisöjen arkeen.

Liikkuminen ja terveyttä edistävät asuinympäristöt ovat avainasemassa poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa kansalaisilta vaaditaan sopeutumista. Sosiaalisen turvallisuuden näkökulmasta liikunta tarjoaa mahdollisuuksia sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen. Hyvä fyysinen kunto ja psyykinen hyvinvointi parantavat yksilön valmiutta toimia poikkeustilanteissa.

Fyysistä aktiivisuutta tukevaa elämäntapaa voidaan edistää paikallisella politiikalla ja suunnitellulla. Kuntien aktiivisella liikuntaa edistävällä toiminnalla on merkitystä liikunnan harrastamisen yleisyyteen. Kunnat ovat ottaneet entistä vahvemmin liikuntapaikkojen moninaisuuden ja liikkeen edistämisen osaksi ydintoimintojaan. Kuntien väliset erot liikunnan edistämisessä tasoittuvat. Sekä suuret että pienet kunnat löytävät yhteistyössä ja erikseen tehokkaita keinoja edistää asukkaidensa hyvinvointia. Maakuntaohjelmakaudella tulee saada aikaan maakunnallinen liikkumislupaus.

4.2.5 Omavaraisuuden ja ruokaturvan vahvistaminen

Kehittämistavoite:

- Maakunnassa on vahva alkutuotanto ja elintarvikkeiden jalostusarvo on korkea.

Mittarit:

1. Maidontuotanto (1000 litraa per tila).
Lähtötaso 2024: 518.
Tavoite 2029: Kasvava trendi.
2. Maatalouden tulos maatilayritysten verotilipäätöksessä, euroa keskimäärin (Tilastokeskus, maa- ja metsätalousyrittäjien taloustilasto).
Lähtötaso 2023: 24 242.
Tavoite 2029: Kasvava trendi.

Pohjois-Pohjanmaa on Suomen merkittävimpiä maatalousmaakuntia, erityisesti maidon- ja naudanlihantuotannossa. Alueella sijaitsee myös Suomen suurimmat luomutuotantoalueet. Esimerkiksi sertifioitujen siemenperunan tuotannossa maakunta tuottaa noin 70 prosenttia koko Suomen siemenperunasta.

Maakunnassa on panostettu vahvojen tuotantosuuntien, kuten maidon-, naudanlihan- ja perunantuotannon kilpailukykyyn lisäämiseen. Toimilla pyritään turvaamaan keskeisten maataloustuotteiden tuotantomäärien säilyminen alueella sekä parantamaan elintarvikealan kilpailukykyä. Samalla edistetään ruokaturvaa ja vastataan tavoitteeseen lisätä lähi- ja luomuruokaa. Ruokatuotannon eri tuotantovaiheiden ja koko tuotantoketjun poikkileikkaava hyödyntäminen on valtava mahdollisuus sekä kulttuurisesti että matkailullisesti. Puhdas ja vastuullisesti tuotettu elintarvike on vahva vientituote. Myös vesistöillä on merkittävä rooli alueellisessa ruokaturvassa ja luonnonvarojen kestävässä hyödyntämisessä. Suomen kansallinen ruokastrategia valmistuu vuoden 2025 lopussa. Maatalouden toimivuus ja kotimaisen

ruuan tuotanto nojautuu vahvasti tieverkkoon.

Pohjois-Pohjanmaalla on monipuolinen elintarviketeollisuus, joka hyödyntää alueen raaka-aineita. Esimerkiksi leipomoala on merkittävä toimiala, vaikka yritysten määrä on hieman vähentynyt viime vuosina. Lähiruokatuotanto ja sen erilaisten yrittäjyysmahdollisuuksien edistäminen luovat maakuntaan alan työpaikkoja.

Elintarviketeollisuuden kehittämisessä keskitytään muun muassa yritysten verkostoitumiseen, digitalisaation hyödyntämiseen, kansainvälistymiseen sekä tuotannon ja liiketoiminnan laadun ja vastuullisuuden parantamiseen. Tärkeitä teemoja ovat myös raaka-aineiden ja tuotteiden alkuperä ja jäljitettävyyden sekä ruokaturvallisuus.

Pohjois-Pohjanmaalla on toteutettu hankkeita, joiden tavoitteena on elintarvikeketjujen jäljitettävyyden ja ruokaturvallisuuden kehittäminen. Kehittämistyössä on muun muassa mallinnettu elintarviketuotannon arvoketjuja jäljitettävyyden ja ruokaturvallisuuden näkökulmasta, kehitetty alkuperä- ja muiden tuotetietojen viestintää kuluttajille sekä aktivoitu elintarvikeketjujen yrityksiä osallistumaan [älykkään erikoistumisen strategian](#) pilottiprojekteihin. EU-säädösten ja valvonnan lisääntyminen on tärkeä osa ruokaturvallisuuden kehittämistä ja yritys vastuun tunnistamista.

Luonnontuoteala on kasvussa Suomessa. Pohjois-Pohjanmaalla kehitetään muun muassa luonnontuotealan yhteistyötä ja verkostoitumista, keruuketjujen teknologiaa sekä omavaraisuuden ja huoltovarmuuden lisäämistä keräilykulttuurin kautta. Luonnon tuotealan TKI-toiminta pitää varmistaa pitämällä huolta maakuntaa sijoitetuista TKI-ympäristöistä sekä luomalla hyviä tutkimuskumppanuuksia kansallisesti ja kansainvälisesti.

Maaseutu on myös kansallinen turvallisuuskysymys. Elintarvikehuolto on kriittinen toimiala ja sen on toimittava kaikissa olosuhteissa. Elintarvikehuolto turvaa väestölle riittävän ja turvallisen ravinnonsaannin. Kannattava alkutuotanto, osaaminen ja jatkuvuuden varmistaminen ovat elintarvikehuollon perusedellytyksiä. Elintarvikehuollon edellyttämien tuotantopanosten lisäksi osaavan työvoiman saatavuus ja elintarvikevalvonta ovat keskeisiä. Olennaista on myös vesihuollon toimintaketjun turvaaminen kokonaisvaltaisesti sekä suurten asutuskeskusten, yhteiskunnan kannalta tärkeiden toimintojen ja elintarviketuotannon vedensaannin varmistaminen. Näihin liittyvät kiinteästi ympäristön seurantajärjestelmä ja toimiva jätevesihuolto.

4.3 Laadukas ja vetovoimainen ympäristö

4.3.1 Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen

Kehittämistavoitteet:

- Luonnon monimuotoisuutta edistetään.
- Pintavesien ekologisen tilan parantuminen.

Mittarit:

1. Suojelualueiden/ennallistettujen alueiden määrä/pinta-ala kasvu.
Lähtötaso 2025: Valtionmaiden suojelualueita 92 kpl/161 911 ha ja yksityisiä suojelualueita 1599 kpl/54 532 ha (mukaan luettuna erityisesti suojeltavien lajien rajatut alueet, luontotyyppialueet ja määräaikaisten rauhoitusalueet). (Lähde: Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus, SATJ-järjestelmä 8/2025).
Tavoitetaso 2029: Suojelualueiden määrä ja pinta-ala kasvaa.
2. Pintavesien ekologinen tila.
Lähtötaso: Oulujoen-lijoen vesistöhoitoalueella virtavesiestä 64 % on vähintään hyvässä tilassa, järvipinta-alasta 94 % on vähintään hyvässä tilassa ja rannikkovesistä 18 % on hyvässä tilassa (lähde: Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus).
Tavoitetaso 2029: Pintavesien ekologinen tila paranee.

[EU:n biodiversiteettistrategia 2030](#) on keskeinen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa. Sen tavoitteena on pysäyttää luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen ja edistää luonnon tilan palautumista vuoteen 2030 mennessä. Suomessa valmistellaan parhaillaan kansallisia toimenpiteitä, joiden avulla EU:n tavoitteet voidaan toteuttaa käytännössä. Biodiversiteettistrategia linkittyy tiiviisti myös EU:n ennallistamisasetukseen ja vesienhoitosuunnitelmiin. Kansallinen politiikka tukee näitä tavoitteita.

Pohjois-Pohjanmaalla on tehty monia konkreettisia suojelu- ja hoitotoimia luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Maakunnassa on suojelualueita yhteensä yli 216 000 hehtaaria (maat ja vedet) eli noin 4,7 % pinta-alasta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää sekä elinympäristöjen laadun parantamista että biodiversiteetin vahvistamista. Tärkeässä merkityksessä on myös pysyvien viheryhteyksien säilyttäminen ja elinympäristöjen pirstoutumisen ehkäisy, jotta lajien liikkuminen ja ekosysteemien toiminta voivat jatkua häiriöttä. Puhdas siirtymä tuo mukanaan uusia haasteita maankäytön yhteensovittamiseen, mikä korostaa kestävän ja kokonaisvaltaisen maankäytön suunnittelun merkitystä.

Valtakunnallinen Helmi-elinympäristöohjelma (2021–2030) tähtää luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen ja elinympäristöjen parantamiseen. Pohjois-Pohjanmaalla ohjelman keskeiset toimenpiteet kohdistuvat soiden, lintuvesien, perinnebiotooppien, pienvesien ja metsien suojeluun, ennallistamiseen ja hoitoon. Toimet perustuvat laajaan yhteistyöhön ELY-keskusten, Metsähallituksen, kuntien, järjestöjen ja maanomistajien kanssa. Vapaaehtoisuus on keskeinen periaate, ja toimenpiteitä jatketaan vuoteen 2030 saakka.

LUMO-ohjelma (2024–2027), joka on osa EU:n Priodiversity LIFE -hanketta, tavoittelee elinympäristöjen heikkenemisen pysäyttämistä ja lajiston olojen parantamista. Ohjelmassa kartoitetaan suojelutapoja, laaditaan suosituksia ja ohjeita sekä suunnitellaan konkreettisia ennallistamis- ja hoitotoimia yhdessä sidosryhmien kanssa. LUMO-ohjelmassa on keväällä 2025 tunnistettu Pohjois-Pohjanmaalta 13 maakunnallista monimuotoisuuskeskittymää, joihin luonnonhoito ja ennallistamistoimet kohdennetaan. Syksyllä 2025 käynnistyvissä työpajoissa maakunnallisia toimijoita kutsutaan mukaan LUMO-työhön entistä laajemmin ja vahvemmin. Työpajojen tavoitteena on muodostaa yhteinen näkemys siitä, miten Pohjois-Pohjanmaan luonnon monimuotoisuutta voidaan tulevaisuudessa turvata ja edistää. LUMO-työn keskeisenä periaatteena on maanomistajien ja yhteisöjen vapaaehtoinen osallistuminen.

Vesienhoidon pitkäaikaisena tavoitteena on ollut saavuttaa pinta- ja pohjavesien vähintään hyvä tila sekä estää vesien tilan heikentyminen. Oulujoen–lijoen vesienhoitosuunnitelman 2022–2027 mukaan Pohjois-Pohjanmaan virtavesistä 64 % on luokiteltu ekologiselta tilaltaan erinomaisiksi tai hyviksi, 35 % tyydyttäväiksi tai välttäviksi ja alle 1 % huonokuntoisiksi. Järvien osalta tilanne on parempi: luokitellusta järvipinta-alasta 94 % on hyvässä tai erinomaisessa tilassa, ja vain 7 % tyydyttävässä tai välttävässä tilassa. Rannikkovesien tila on heikompi. Pahimpia vesistöjä kuormittavia lähteitä ovat maatalous, metsätalous, haja-asutus ja ilmastomuutoksen seurauksena voimistuvat tulvat ja ravinnehuuhtoumat. Vesistökuormitusta pyritään vähentämään valuma-alueilla toteutettavien vesiensuojelurakenteiden ja -ratkaisujen avulla. Virtavesien tilaa parannetaan muun muassa ohittamalla tai poistamalla vaellusesteitä ja kunnostamalla elinympäristöjä. Lijoen ja Oulujoen alueille laaditut vesistövisiot ja alueelliset yhteistyöryhmät tukevat tavoitteiden toteutusta. Pitkäjänteisesti toimineen maakunnallisen VYYHTI-verkoston toiminnalla edistetään konkreettisten, pintavesien tilaa parantavien vesienhoitotoimenpiteiden toteutusta ja turvataan vesiluonnon monimuotoisuutta. Pohjois-Pohjanmaan toimijoilla on keskeinen rooli ja vastuu huolehtia luonnon monimuotoisuudesta. Etenkin maakunnan virtavesien puhtauden ja ekologisen eheyden vaaliminen on tärkeä tehtävä, mikä edellyttää aloitteellisuutta ja tiivistä yhteistyötä.

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen edellyttää jatkuvia ennallistamis- ja hoitotoimia sekä menetelmien systemaattista kehittämistä ja seurantaa. Päätöksenteossa on tärkeää hyödyntää ajantasaista luontotietoa, jotta toimenpiteet perustuvat tutkittuun tietoon ja vastaavat alueellisiin tarpeisiin. Monimuotoisuuden edistäminen vaatii laajaa yhteistyötä: kuntien, kansalaisten ja paikallisyhteisöjen osallistaminen on keskeistä, jotta toimet juurtuvat osaksi arkea ja paikallista identiteettiä. Lisäksi lasten ja nuorten ympäristökasvatuksen tukeminen on tärkeää, sillä se rakentaa pohjaa kestäväälle tulevaisuudelle ja auttaa kasvattamaan sukupolvia, joilla on tietoa, motivaatiota ja valmiuksia huolehtia luonnon monimuotoisuudesta.

4.3.2 Maaseututaajamien uudet vetovoimaiset asumisratkaisut

Kehittämistavoite:

- Uudet kohtuuhintaiset asumisratkaisut maaseutumaisissa taajamissa.

Mittarit:

1. Vuokra-asuntojen määrä ja käyttöaste.

Lähtötaso 2025: Kuntien kiinteistöyhtiöiden vuokra-asuntojen määrä ja käyttöaste selvitetään.

Tavoitetaso 2029: Kuntien kiinteistöyhtiöiden omistamien vuokra-asuntojen laatu on parantunut ja käyttöaste noussut.

2. Yhteisöllinen ikäystävällinen vuokra-asuminen.

Lähtötaso 2025: Selvitetään tämän tyyppisten ratkaisujen määrä kunnissa.

Tavoite 2029: Yhteisöllinen vuokra-asuminen on toteutunut useassa kunnassa.

Pohjois-Pohjanmaalla pienetkin kunnat ovat teollistuneita ja tarvitsevat lisää osaavaa työvoimaa. Maakunnassa pendelöidään paljon, mutta monet kunnat haluaisivat pendelöijistä pysyviä asukkaita. Toisaalta työuran alkuvaiheessa on vaikea saada lainaa omistusasunnon hankkimiseen. Tarvitaan siis lisää vuokra-asuntoja kuntakeskuksiin ja muihin maaseutumaisiin taajamiin sekä uusia asuntoratkaisuja. Sosiaalista kestävyyttä ja turvallisuuden tunnetta tukeva lähiympäristö, kohtaamispaikat ja paikan historiasta kertova rakennuskanta ovat osa viihtyisää ja vetovoimaista asuinympäristöä.

Suuret tulevat investoinnit ja niihin liittyvä rakentaminen ja esimerkiksi matkailukeskusten kausityö edellyttävät väliaikaisia asumisratkaisuja. Yksi mahdollisuus voisi olla siirrettävät puurakenteiset minitalot (Tiny Homes -konsepti), joiden valmistamiselle maakunnassa on potentiaalia.

Myös Pohjois-Pohjanmaalla maaseudulla asuvien ikääntyneiden koettu yksinäisyys ja turvattomuus ovat nousseet keskusteluun. Olisikin hyvä kehittää ja pilotoida ikääntyneiden uusia yhteisöllisiä asumisratkaisuja ja edistää maanläheistä asumista myös taajamissa. Suunnittelussa olisi lisäksi hyvä huomioida terveyspalvelujen kustannustehokas tuottaminen asumisen yhteydessä. Hyvät ratkaisut eivät sulje pois kaikenikäisten yhteisöllistä asumista.

Kaiken kaikkiaan tarvitaan tukea kuntien olemassa olevan asuntokannan korjaamiseen ja uustuotantoon sekä maakunnallista yhteistyötä kohtuuhintaisten asumisratkaisujen lisäämiseksi. Uusien ratkaisujen pilotointi voisi olla ensimmäinen askel kohti entistä monipuolisempaa asuntotarjontaa myös maaseutumaisissa taajamissa.

4.3.3 Vapaa-aikaa ja matkailua palvelevien alueiden vetovoima

Kehittämistavoite:

- Maakuntaa kehitetään kestävän kasvun alueena, jossa keskukset, luonto ja kulttuuri vahvistavat sekä asukkaiden hyvinvointia että alueen ja matkailun vetovoimaa.

Mittarit:

- Rekisteröidyt yöpymiset.

Lähtötaso 2024: 1,8 miljoonaa yöpymistä.

Tavoitetaso 2027: Tavoite vuoteen 2027 mennessä 2,3 miljoonaa yöpymistä, jonka jälkeen positiivinen kasvu jatkuu.

Maakunnan vahvuuksia ja vetovoimatekijöitä ovat laajat luontoalueet, monipuoliset kaupunki- ja maaseutuympäristöt, kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet sekä kehittyvä matkailuinfrastruktuuri. Matkailu perustuu edelleen vahvasti luontoon ja sen tarjoamiin mahdollisuuksiin, kuten elämyksellisiin luontokokemuksiin sekä vesistöihin kytkeytyviin matkailumuotoihin. Niitä hyödyntävät matkailijoiden lisäksi vapaa-aikanaan myös paikalliset asukkaat ja kausiasukkaat. Lähialueille suuntautuvalla päivämatkailulla on keskeinen merkitys, sillä se vahvistaa alueellista vetovoimaa ja tukee paikallista palvelutarjontaa. Matkailulla on merkittäviä välittömiä aluetalousvaikutuksia Pohjois-Pohjanmaalla.

[Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategia](#) tähtää vuoteen 2027 ja linjaa maakunnan kasvutavoitteet painottaen saavutettavuutta (ml. digitaalisuus), vastuullisuutta ja ympärivuotisuutta. [Kulttuurin kehittämisohjelma 2030](#) puolestaan korostaa kulttuurin ja taiteen saavutettavuutta, laadukkaita sisältöjä, kulttuuriperintöä ja tapahtumia maakunnan pehmeänä elinvoimana ja vetovoimatekijänä. Oulu2026-kulttuuripääkaupunkivuosi vahvistaa tätä kehitystä yhdistäen eri tavoin luontoa, taidetta, kulttuuriperintöä ja teknologiaa. Kulttuurin suurinvestointien (mm. uuden maakuntamuseon rakentaminen) rinnalla lukuisat muut kehittämishankkeet ja -toimet monipuolistavat niin asukkaiden arjen palveluita ja hyvinvointia, kuin myös matkailun sisältöjä. Jo tehdystä kehittämistyöstä esimerkkejä löytyy [Kulttuurin kehittämisohjelman etenemisraportista](#).

Maakunnan matkailun kehittämisessä haasteena ovat pitkät etäisyydet, harva asutus, matkailun sesonkiluonteisuus, työvoiman saatavuus sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset, kuten lumivarmuuden heikkeneminen. Kulttuuri- ja elämystalouden palvelut tukevat ympärivuotista ja kestävä matkailua ja maakunnan laajaa kehittämistä. Matkailun, maakunnan elinkeinoelämän toimintaedellytysten, saavutettavuuden ja ihmisten sujuvan arjen kannalta on tärkeää ylläpitää myös toimivaa alempitasoista tieverkkoa.

Kulttuuri- ja luontopalvelujen ylläpitoon liittyvä resurssiniukkuus korostaa pitkäjänteisen rahoituksen ja verkostomaisen yhteistyön tarvetta. Maakunnan luonto ja ympäristön monipuolisuus yhdessä kulttuurin kanssa tarjoavat mahdollisuuksia, kun ne hyödynnetään viisaasti.

Matkailu- ja kulttuuripalvelujen kehittäminen edellyttää tiivistä yhteistyötä maakunnan sisällä sekä maakuntarajojen yli. Yhteiset tuotteet ja palvelut, resurssien tehokas käyttö sekä vahvempi näkyvyys ja markkinointityö kotimaassa ja kansainvälisesti tukevat alueen pitkän aikavälin kasvua.

Pohjois-Pohjanmaan, sen eri alueiden ja kuntien elinvoiman kannalta keskeisiä tekijöitä ovat alueiden ja kuntien kyky vetää puoleensa asukkaita ja yrityksiä sekä asukkaiden viihtyminen alueella. Aihepiiri kytkeytyy kiinteästi alueiden ja kuntien vireyteen ja yhteisöjen aktiivisuuteen, heijastellen niiden sosiaalista kehitystä ja hyvinvointia. Maakunta voi monilla tavoilla mahdollistaa alueiden vetovoiman lisäämistä sekä kuntien sosiaalista kukoistusta ja kilpailukykyä.

Oulun kaupunkiseudun rooli Pohjois-Suomen keskuksena on maakunnan elinvoiman kannalta ratkaiseva, mutta samalla on tärkeää vahvistaa myös pienempien kuntakeskusten, taajamien ja maaseutualueiden omaleimaisuutta ja vetovoimaa. Eheä kaupunki- ja taajamarakenne sekä monipuolinen kulttuuri- ja tapahtumatarjonta lisäävät alueen vetovoimaa ja tukevat koko maakunnan kehitystä houkuttelevana asuinpaikkana, matkailukohteena ja yritysten sijoittumispaikkana. Myös kausiasukkaat vahvistavat kuntien elinvoimaa ja hyötyvät monipuolisista kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluista.

4.4 Yhdistävät teemat

Ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen

Kehittämistavoitteet:

- Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartta 2021–2030 (2.0) toteutetaan aktiivisesti – *Kaikki ratkaisee*.
- Maakunnan ilmastonmuutokseen sopeutumis suunnitelma laaditaan (03/2025–03/2027) ja toimeenpannaan.

Mittarit:

1. Kasvihuonekaasupäästöt:
Lähtötaso 2023: 2 381,6 kt CO₂e (5,7 t/asukas; taakanjakosektori, Hinku-laskenta päästöhyvityksillä; <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/>).
Tavoitetaso 2029: Jatkuva alenema kohti hiilineutraalia maakuntaa 2035.
2. Sopeutuminen päätöksenteossa:
Tavoitetaso 2029: Ilmastonmuutokseen sopeutuminen huomioidaan kunnissa päätöksenteossa.

[Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartassa 2021–2030](#) on kahdeksan teemaa ja yhteensä noin 190 maakunnan olosuhteisiin, elinkeinoihin ja osaamiseen pohjautuvaa toimenpidettä, joista osa on nopeita ratkaisuja ja osa pitkäjänteistä kehittämistä. Työtä tehdään yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja työssä on huomioitu maakunnan kehittämistä ohjaavia muita ohjelmia, kuten Alueellinen metsäohjelma (AMO) 2021–2025 Ilmastokestävä metsätalous -kehittämisteeman osalta. Metsien kokonaiskestävä merkitys alueelle tunnustetaan. Metsät eivät toimi vain hiilinieluinä vaan niillä on keskeinen merkitys talouteen ja hyvinvointiin. AMO 2026-2030 hyväksytään joulukuussa 2025 ja se linjaa toimenpiteitä kokonaisuuksissa kestävä ja monipuolinen metsien käyttö, elinvoimaisuuden ja monimuotoisuuden vahvistaminen sekä kilpailukyinen toimintaympäristö ja osaamisen vahvistaminen. Maakunnan kehittämisessä tunnustetaan EU:n ennallistamisasetuksen alueellinen toimeenpano ja sen kytkentä kansalliseen ennallistamissuunnitelmaan, joka valmistuu vuonna 2026. Ennallistamisasetuksen tavoitteet tukevat sekä ilmasto- että luonnonmonimuotoisuustavoitteita.

Ilmastotiekartan toimenpiteet ovat mahdollisuuksia, jotka tukevat sekä talouskasvua että hyvinvointia. Maakunnan ilmastotoimia leimaa ratkaisukeskeisyys.

1. Älykäs bio- ja kiertotalous
2. Kestävä, tehokas ja vähäpäästöinen energiantuotanto ja -käyttö
3. Vähäpäästöinen liikenne
4. Hiiltä sitova maatalous
5. Ilmastoviisas ja kiertotaloutta edistävä maankäyttö
6. Metsät ja suot hiilinieluinä
7. Yhteistyö ja sektorirajat ylittävät toimintamallit
8. Sopeutuminen osana kokonaisuutta

Kuva 6. Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan teemat.

Painopisteet 2026–2029 (Kaikki ratkaisee -työpaja 19.5.2025): uusiutuvan energian ja bio- ja kiertotalouden arvoketjujen vahvistaminen, luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, osaamisen ja vetovoiman parantaminen, strateginen kestävyystyö, ilmastonmuutokseen sopeutuminen sekä rahoituksen ja teknologisen tason vahvistaminen.

Nykytila: Maakunnan kasvihuonekaasupäästöt vähenivät 43 prosenttia vuosina 2007–2023 (taakanjakosektori). Vuonna 2023 suurimmat lähteet olivat maatalous, tieliikenne ja kaukolämpö. Tuulivoima kompensoi osan päästöistä, mutta rakentaminen ja maankäyttö heikentävät hiilinielua. Uusiutuvan energian arvoketju, kuten vetytalous, tarjoaa kasvavaa aluetaloudellista potentiaalia. Maakunnan kunnat ovat aktiivisia ilmastotyössä.

Alueiden maakunta

Aluekehittäminen on verkostotyötä, jossa lisäarvo syntyy eri tahojen antamasta panoksesta. Maakuntamme alueiden keskenään erilainen ja profiloitunut väestö-, elinkeino- ja osaamisrakenne pehmentää talouden heilahteluja. Verkostomainen rakenne ei korosta rajoja tai hierarkiaa vaan luontevaa yhteistyötä. Aluekehittämistoimia kohdennetaan joustavasti ja tarvelähtöisesti, maakunnan alueiden rakenteelliset ja toiminnalliset erityispiirteet huomioiden koko maakunnan elinvoimaa ja kaikkien maakunnan asukkaiden hyvinvointia tukien. Aluekehityksen tasapainoisuus on voimavara. Maakunnan identiteetti rakentuu me-hengen ja alueiden kautta.

Oulun seudun kehitys on ollut ja tulee olemaan ensiarvoisen tärkeää koko Pohjois-Suomen toiminnalle ja taloudelle. Maakunnassa panostetaan aluekehitykseen tasapuolisesti myös muiden kaupunkiseutujen, Raahen seudun, Pyhä- ja Kalajokilaakson sekä Kuusamo-Koillismaan osalta pohjaten niiden omiin vahvuuksiin. Aluekehitystyö tukee sekä suuria että pieniä paikkakuntia, ja maakunnan monimuotoisuus otetaan huomioon kokonaisuutena. Pohjois-Pohjanmaan maaseutu on monimuotoinen ja arvostettu osa maakunnan aluerakennetta. Seudullinen yhteistyö ja maakunnan alueiden elinvoimasta viestiminen

korostuvat. Alueen kehittämisessä hyödynnetään maakunnan eri alueiden omaleimaisuutta ja rakennetaan maakunnan sisäistä tasapainoista kehitystä.

Pohjois-Suomen maakuntien maakuntaohjelmissa tunnistetaan yhteistyön ja yhteyksien kehittämistarve. Yhteistyön tavoitteena on Pohjois-Suomen mahdollisuuksien hyödyntäminen erityisesti taloudellisen kasvun, alueellisen elinvoiman, investointien vauhdittamisen, osaamisen kehittämisen ja työvoiman saatavuuden näkökulmista. Tehostetaan strategista yhteistyötä pohjoisten maakuntien, sekä Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden kanssa yhteisten mahdollisuuksien hyödyntämiseksi.

Kansainvälisyys

Kansainvälisen toimintaympäristön muutokset vaikuttavat aluekehitykseen. Pohjois-Pohjanmaan maakunnalla ja sen toimijoilla on kyky ja halu toimia kansainvälisesti. Maakunnan korkeakoulut ja muut oppilaitokset ovat tärkeitä toimijoita kansainvälisyyden edistämässä. Ne osallistuvat TKI-toimintaan, joka tukee maakunnan elinkeinoelämän uudistumista ja kansainvälistä kilpailukykyä. Kansainvälinen toiminta on osa maakunnan kilpailukykystrategiaa, jolla vahvistetaan aluetalouden kestävä kasvua, elinkeinoelämän kansainvälistymistä ja kuntien kehittämistyötä. Toiminnassa painottuvat vihreä siirtymä, saavutettavuus, digitalisaatio ja osaamisen vahvistaminen – näitä edistetään EU-yhteistyön ja kumppanuuksien kautta. Kansainvälinen toiminta on jatkossa entistä kunta- ja elinkeinolähtoisempää. Pohjois-Pohjanmaan liitto tukee kuntien ja yritysten tarpeista nousevia avauksia ja tuo niitä eurooppalaisiin pöytiin.

Kansainvälinen toiminta tukeutuu verkostoihin ja niiden kautta vaikuttamiseen. Pohjois-Pohjanmaa hyödyntää Brysselin EU-toimistoa ja laajempia verkostoja alueen intressien ajamiseen (esim. CPMR, ERRIN, Itämeren verkostot). Kunnat ja yritykset pääsevät osaksi eurooppalaisia kumppanuuksia. Pohjoisen ulottuvuuden yhteistyö Norjan, Ruotsin ja arktisten alueiden kanssa tiivistyy, mikä tukee sekä kuntien että yritysten kansainvälistä asemaa.

Maakunnan elinkeinoelämän kansainväliset tarpeet tuodaan näkyvästi esiin: erityisesti mikro- ja puolijohdeteollisuus, puolustusteollisuus ja kaksoiskäyttötuotteet, uusiutuva energia, vety, terveysteknologia, elintarviketeollisuus, matkailu ja ICT sektoreilla. Maakunnan osaamiskärjet linkitetään eurooppalaisiin tutkimus- ja innovaatioklustereihin. Kuntien rooli osaamisen kehittäjinä ja arjen ratkaisujen kokeilualustoina korostuu.

Maakunnan kansainvälinen rooli tulevaisuudessa asemoituu osaamiseen ja kumppanuuksiin. Pohjois-Pohjanmaa tunnetaan 2030-luvun kynnyksellä eurooppalaisena kärkialueena vihreässä siirtymässä, datataloudessa ja puolijohdeosaamisessa. Maakunnan kilpailukyky rakentuu kuntien ja yritysten kyvystä hyödyntää kansainvälisiä verkostoja ja EU-rahoitusta.

Uusi ohjelmakausi ja MFF 2028–2034. Kesällä julkaistu komission esitys monivuotiseksi rahoituskehikseksi määrittää EU:n painopisteet ja resurssit seuraavalle kaudelle. Pohjois-Pohjanmaan kannalta valmisteluun osallistuminen on ratkaisevaa: nyt vaikutetaan siihen, että alueen erityispiirteet (harva asutus, pohjoinen sijainti, vihreä siirtymä) tunnistetaan ja niille saadaan rahoitusta. Maakunnan menestys seuraavalla kaudella pohjautuu paljolti siihen, kuinka hyvin liitto yhdessä kuntien, yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa pystyy asemoimaan Pohjois-Pohjanmaan eurooppalaisiin painopisteisiin.

Pohjoiset harvaan asutut alueet -verkosto (NSPA). Yhteisten etujen ja haasteiden pohjalta Pohjois-Suomen, Norjan ja Ruotsin alueet tekevät yhteistyötä Pohjoiset harvaan asutut alueet -verkostossa (NSPA). Kolmen maan pohjoisimmista osista koostuvat 14 aluetta jakavat yhteiset olosuhteet ja tavoitteet ja tekevät yhteistyötä lisätäkseen NSPA:n tunnettua EU:n toimielimissä, vaikuttaakseen EU:n politiikkaan ja tarjotakseen foorumin parhaiden käytäntöjen jakamiselle. Pohjois-Pohjanmaan liitto toimii sekä NSPA toiminnan kohteena, toteuttajana ja toiminta-alueena sekä verkoston hallinnossa.

Turvallisuus

Turvallisuusympäristömme on muuttunut merkittävästi viime vuosien aikana. Aluekehittämisen näkökulmasta turvallisuus on kokonaisvaltainen ja strateginen kokonaisuus. Maakuntaohjelma huomioi Suomen kokonaisturvallisuuden malliin perustuvat yhteiskunnan eri turvallisuustilanteet. Henkinen kriisinkestävyys ja resilienssi, yhteisöllisyys kansalais- ja vapaaehtoistoiminta sekä huoltovarmuus ja kriittinen infrastruktuuri korostuvat. Tässä maakuntaohjelmassa turvallisuus on yhdistävä teema. Se ulottuu ihmisten arjen kokemuksista aina maakunnan pitkän aikavälin elinvoimaan ja vetovoimaan. Toimiva infrastruktuuri sekä pelastuspalveluiden ja kriisivalmiuden riittävä taso luovat perustan sille, että kuntalaiset voivat liikkua ja elää maakunnassa turvallisesti. Maakuntaohjelma antaa osaltaan selkänöjaa järjestöjen ja viranomaisten yhteistyön sekä järjestöjen keskinäisen yhteistyön kehittämiseksi.

Yhteisöllisyys, osallisuus ja syrjäytymisen ehkäisy ovat keskeisiä tekijöitä, jotka vaikuttavat siihen, kokevatko kuntalaiset alueen turvalliseksi. Kun ihmiset tuntevat kuuluvansa yhteisöön ja heillä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elinympäristöönsä, syntyy luottamusta ja turvallisuuden tunnetta. Tämä vahvistaa alueen sosiaalista kestävyyttä. Taloudellinen turvallisuus liittyy siihen, että alueella on mahdollisuuksia työllistyä, yrittää ja elää vakaasti. Kun maakunta houkuttelee investointeja ja tarjoaa elinkeinoja, se luo pohjan kestäväälle kehitykselle ja vähentää epävarmuutta. Kokonaisturvallisuutta ja kriisivalmiutta vahvistaa myös yksilötason resilienssi, johon monimuotoisella luontoympäristöllä tiedetään olevan vahvistava vaikutus. Kulttuurinen resilienssi tunnistaa kulttuurin merkityksen Pohjois-Pohjanmaan yhteisöllisyyden, identiteetin ja henkisen kestävyuden rakentajana.

Digitaalinen turvallisuus on yhä tärkeämpi osa aluekehittämistä. Tietoverkkojen suojaaminen, kyberturvallisuus ja luottamus digitaalisiin palveluihin ovat keskeisiä tekijöitä. Strateginen turvallisuus tarkoittaa maakunnan kykyä sopeutua ja palautua häiriöistä. Turvallisuus ei ole pelkästään reaktiivista toimintaa, se on sisäänrakennettu osa ennakoivaa aluekehittämistä ja -suunnittelua.

5 SEURANTA JA MITTARIT

Maakuntaohjelman 2026–2029 seuranta perustuu ajantasaiseen ja monipuoliseen tietopohjaan, joka yhdistää määrällisen ja laadullisen arvioinnin. Seurannan tavoitteena on tukea ohjelman toimeenpanoa, arvioida kehittämistavoitteiden edistymistä ja vahvistaa yhteistä tilannekuvaa Pohjois-Pohjanmaan kehityksestä. Seuranta toimii myös välineenä strategisen ohjauksen ja päätöksenteon tukena, ja sen avulla voidaan tunnistaa kehittämistarpeita ja uusia ilmiöitä, joihin reagoidaan ohjelmakauden aikana.

Ohjelman kolme strategista kehittämisteemaa sisältävät kehittämistavoitteita, joille on määritelty yksi tai kaksi mittaria. Mittarit voivat olla tilastollisia, toimenpideperustaisia tai laadullisia, ja niille on asetettu lähtötaso ja tavoitetaso ohjelmakaudelle. Kaikille tavoitteille ei ole tarkkaa mittaria, mutta niidenkin etenemistä seurataan asiantuntija-arvioiden, sidosryhmäpalautteen ja muun laadullisen tiedon avulla. Maakuntaohjelman neljä yhdistävää näkökulmaa on pääosin huomioitu kehittämisteemojen sisällä; ilmastonmuutoksen hillinnälle on lisäksi määritelty omat kehittämistavoitteet, mittarit ja kärkihankkeet, ja se sisältyy ohjelman seurantaan.

Tilastoseuranta muodostaa määrällisen seurannan perustan. Seurattava tilastotieto ja havainnollinen tilastovalikko ovat saatavilla Pohjois-Pohjanmaan liiton verkkosivuilla osoitteessa www.pohjois-pohjanmaa.fi/mako-seuranta, ja tiedot päivitetään uuden aineiston tullessa saataville.

Maakuntaohjelman toimikaudelle ajoittuu EU:n rakennerahastokauden vaihtuminen: kausi 2021–2027 päättyy ja uusi kausi 2028–2034 alkaa. Maakuntaohjelmaa voidaan päivittää ohjelmakauden aikana, jotta se tukee maakunnan kehittämistä myös uuden EU-ohjelmakauden tavoitteiden ja painotusten mukaisesti. Päivitystyö on tarkoituksenmukaista pyrkiä sovittamaan yhteen ohjelman ulkoisen arvioinnin kanssa.

Seurannan koordinoinnista vastaa Pohjois-Pohjanmaan liitto. Seuranta toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, ja sen tueksi voidaan järjestää kokouksia, teemaseminaareja ja hyödyntää kumppanuusverkostoja. Ohjelman ympäristövaikutusten seuranta toteutetaan osana seurantajärjestelmää.

6 MAAKUNTAOHJELMAN RAHOITUS

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaohjelman mukaisia kokonaisuuksia ja hankkeita rahoitetaan kattavasti, jolloin toimijat hyödyntävät kaikkia olemassa olevia kansallisia ja kansainvälisiä rahoituslähteitä.

Maakuntaohjelman toimeenpanoa rahoitetaan EU:n, valtion, kuntien, kuntayhtymien, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, julkisen sektorin sekä yksityisten toimijoiden rahoituksella.

Maakunnan yhteistyöryhmä hyväksyy Euroopan alue- ja rakennepolitiikan ohjelman mukaisesti alueellisen rahoitussuunnitelman ja rahoituksen painopisteet. Yhteistyöryhmä edesauttaa laajojen, aluekehittämisen kannalta merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja edistää niiden toteuttamista. Maakuntaliitto vastaa rahoitustaulukoiden koordinaatiosta alueen muiden välittävien viranomaisten kesken.

Nykyinen Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelma päättyy maakuntaohjelman toimikaudella 2026–2029.

Vuoden 2026 aikana toimeenpannaan merkittävä ohjelmamuutos, joka vaikuttaa loppuohjelmakauden rahoituksen sisällölliseen kohdentamiseen oleellisesti. Maakuntaohjelmakautena käynnistyy uusi EU:n ohjelmakausi 2028–2034.

Alueellisten rahoituslähteiden lisäksi maakunnassa hyödynnetään suorien EU-rahoitusten, laajasti kansallisten ja kansainvälisten rahoittajien ja rahoitusohjelmien rahoitusta sekä toteutetaan ja toimeenpannaan toimenpiteitä valtion talousarvioon sisältyvien määrärahojen kautta.

Rahoitusta kanavoituu aluekehitystoimenpiteisiin lisäksi yksityisen rahoituksen sekä kuntarahaosuuksien kautta.

7 KUMPPANUUSLUPAUS

Maakunnallinen kumppanuuslupaus maakuntaohjelman toteuttamiseksi:

Pohjois-Pohjanmaa on alueiden maakunta, jossa menestys perustuu yhteistyöhön toimijoiden välillä. Maakuntaohjelman keskeinen tavoite on vahvistaa aluekehityksen vaikuttavuutta ja tehokkuutta. Aluekehittäminen on verkostotyötä, jossa tulokset syntyvät yhteisestä osaamisesta ja eri toimijoiden panoksesta. Pohjois-Pohjanmaa on maakunta, jossa erilaiset alueet ja vahvuudet täydentävät toisiaan – monimuotoinen väestö-, elinkeino- ja osaamisrakenne luo mahdollisuuksia ja tasapainottaa muutoksia.

Maakuntaohjelman tavoitteena on vahvistaa tätä verkostoa. Kehitämme, uudistamme ja tuemme kumppanuuksia ja yhteistyömalleja, joissa ei korosteta rajoja tai hierarkioita, vaan luontevaa yhteistyötä. Hyvin toimivan verkoston perusta on luottamus – siihen perustuva kumppanuus on avain yhteisten tavoitteiden saavuttamiseen. Aluekehittämistoimet kohdennetaan mahdollisimman joustavasti ja tarvelähtöisesti, alueiden rakenteelliset ja toiminnalliset tarpeet, eroavaisuudet ja kyvykkyydet huomioiden.

Periaatteet, joihin sitoudumme

- Luottamus ja vastavuoroisuus: Kumppanuus tuo lisäarvoa kaikille osapuolille.
- Sitoutuminen ja avoin viestintä: Yhteinen suunta syntyy avoimuudesta ja aktiivisesta vuorovaikutuksesta.
- Yhteiskehittäminen ja yhteinen hyöty ennen kilpailua: Vähennämme toimijoiden välistä vastakkainasettelua ja vahvistamme yhteistä kehittämistä.
- Erilaisuus voimavarana: Alueiden omaleimaisuus, vahvuudet ja tarpeet huomioidaan.

Lupauksemme

- Pohjois-Pohjanmaan liitto jalkautuu ohjelman toimeenpanokaudella maakunnan jokaiseen kuntaan. Yhteistyö tukee sekä suuria että pieniä paikkakuntia. Vahvistamme yhteistyötä jäsenkuntien, koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden, yritysten, järjestöjen ja hyvinvointialue Pohteen kanssa.
- Uudistamme strategisen yhteistyösopimuksen, joka selkiyttää tavoitteet ja vastuut.
- Tuemme toistemme investointeja, vahvistamme maakunnan kilpailukykyä ja kestäväää kasvua sekä ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta.
- Nostamme esiin alueen vahvuuksia ja yhtenäistämme viestintää myös valtakunnallisesti, muun muassa kansanedustajille.
- Tehostamme yhteistyötä muiden pohjoisten maakuntien sekä Ruotsin ja Norjan pohjoisten alueiden kanssa hyödyntäen alueen sijaintia, osaamista ja investointimahdollisuuksia.
- Sitoudumme tavoitellaan lasten, nuorten ja perheiden hyvän elämän ja kasvun tueksi.

Maakunnan yhteistyöryhmä (MYR) koordinoi keskeiset kehittämistoimet ja rakennerahastojen rahoituksen. Yhteistyöryhmä sovittaa yhteen maakuntaohjelman tavoitteet, edistää ja seuraa merkittävien hankekokonaisuuksien valmistelua ja toteuttamista alueella. Vuoden 2026 alusta toimintansa aloittava Pohjois-Suomen elinvoimakeskus on tärkeä kumppani ohjelman käytännön toteutuksessa.

Lasten ja nuorten hyvän kasvun visio – Pohjois-Pohjanmaa

Pohjois-Pohjanmaa on lasten ja nuorten maakunta, jossa hyvinvointi, yhteisöllisyys ja monialainen yhteistyö muodostavat toiminnan perustan. Lapset ja perheet saavat oikea-aikaista tukea ja kokevat alueen hyväksi paikaksi asua ja kasvaa. Päätöksenteko perustuu tutkittuun tietoon.

- Yhteistyö ja kumppanuudet: Selkeät rakenteet ja roolit eri toimijoiden välillä, innovatiiviset ratkaisut ja yhteiset hankkeet.
- Tietoon perustuva kehittäminen: Tutkimus- ja kokemustiedon kerääminen ja hyödyntäminen

palvelujen kehittämisessä, digitaalisten ja matalan kynnyksen palvelujen vahvistaminen.

- Vanhemmuuden tukeminen: Kaikkiin palveluihin integroitu tuki, perhekeskuksien kehittäminen ja perheiden tarpeiden huomiointi.
- Yhteisöllisyys ja osallisuus: Vahva koulun rooli, harrastusmahdollisuudet ja nuorten osallistuminen päätöksentekoon, kulttuurinen moninaisuuden ja heikommassa asemassa olevien huomioiminen.

Tällä kumppanuuslupauksella vahvistamme Pohjois-Pohjanmaan sisäistä yhtenäisyyttä ja yhteistä tekemisen voimaa. Tavoitteenamme on hyvinvoiva, elinvoimainen ja uudistuva maakunta, jossa menestys syntyy yhdessä – meidän maakunnassa!

LIITE 1. Valmistelun aikana esiinnousseita ehdotuksia toimeenpantaviksi asioiksi

- Älykkään erikoistumisen sisältöjen toimeenpano.
- TKI-toiminnan ja -infrastruktuurien kasvu ja kehitys.
- Yritysvetoiset kärkihankkeet teemoissa puolustus, kaksoiskäyttö, vihreä siirtymä ja hi-tech-tuotantoalueet.
- Energiantuotannon ja energiaintensiivisen teollisuuden sijoittumisen edellytysten luominen (maankäytön suunnittelu, energiansiirto ja -varastointi, liikenneyhteydet, tuulivoimakompensaatioalueet, merituulivoiman rakentamisen edellytykset).
- Vihreän teollisuuden innovaatiokeskus.
- Kvanttitietokoneinvestoinnin saaminen maakuntaan.
- Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen.
- Pohjois-Pohjanmaan koulutus- ja osaamiskosysteemin vahvistaminen tukemalla korkeakoulujen, toisen asteen oppilaitosten ja elinkeinoelämän yhteistyötä ja vuoropuhelua.
- Tasapainoinen koulutusrakenne maakunnassa.
- Korkeakoulutuksen saavutettavuuden varmistaminen koko maakunnassa, hyödyntäen digitaalisia oppimisympäristöjä sekä lähi- ja etäopetusta.
- Uusien koulutuskokonaisuuksien kehittäminen. Kaikkien maakunnan koulutuksen järjestäjien osallistuminen ideointiin ja toteutukseen.
- Uudet paikalliset mallit opintopolkujen sujuvoittamiseen ja liikkumiseen kannustamiseen.
- Koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden säännöllinen tulevaisuusnäkömään ja yhteistyön fasilitointi.
- Nuorten ja ulkomaalaisten opiskelijoiden työmarkkinoille siirtymisen helpottamisen hanke.
- 100 yritystä ja 100 työpaikkaa -maakuntatasoinen ohjelma, jossa KV-opiskelijoille saadaan harjoittelu- tai työpaikka alueen kasvuyrityksissä.
- Yritysvetoinen hanke, jossa avustetaan kasvuyrityksiä saamaan valmiita KV-kasvuosaajia ja kehitetään yritysten KV-osaamista.
- Alueen non-profit-toimijoiden yhteistyön kehittäminen edistämään hallitus- ja muiden kasvuyritysten tarvitsemien taitojen siirtymistä mestari-kisällimallilla.
- TKI-toiminnan edistäminen osana älykästä erikoistumista, kytkeällä tutkimus alueellisiin vahvuuksiin ja kansainvälisiin verkostoihin.
- Maakunnallisen Start-up- ja yrittäjyysohjelman perustaminen.
- Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman 2040 kärkitoimenpiteiden edistäminen.
- Atlanttiset yhteydet huoltovarmuuden näkökulmasta.
- Koillismaan raideyhteydet.
- PK-yritysten omistajanvaihdos hanke.
- Kasvuyrittäjyyden Executive MBA -ohjelma.
- Uuden, aikaisen vaiheen yrityksiin sijoittavan yrittäjävetoisen kansasijoitusrahaston ja sen kanssa toimivan sijoittajaverkoston lanseeraus.
- Yrittäjyysasenteen ja -kulttuurin vahvistaminen.
- Yritysten tukipalveluiden vahvistaminen ja rahoitusmahdollisuuksien parantaminen.
- Maakunnallisen identiteetin, yhteisöllisyyden ja kansainvälistymisen toimenpideohjelma.
- Perheiden hyvinvoinnin edistäminen ja turvallinen kasvuympäristö.
- Kansallisen kokonaisturvallisuusstrategian toimeenpanoa edistävät toimenpiteet.
- Kansallisen työelämän kehittämisstrategian alueellinen toimeenpano.
- Mielenterveyteen liittyvän työhyvinvoinnin edistäminen Pohjois-Pohjanmaalla.
- Suomen kielen oppimisen tuki -kärkihanke.
- Pohjois-Pohjanmaan liikkumislupaus.
- Oulu 2026-kulttuuripääkaupunkihankkeen laadukas toteuttaminen ja tulosten juurruttaminen.
- Luovan alan kehittäminen ja maakunnallisen kasvuohtelman laatiminen.
- Alkutuotannon kilpailukyvyyn kehittämisen tukeminen investointituilla, koulutuksella ja neuvonnalla.
- Elintarviketeollisuuden verkostoyhteistyö maakunnan sisällä sekä kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Maakunnan vesiturvallisuus osana maakunnan resilienssiä ja huoltovarmuutta selvityshanke.
- Kansallisen ruokastrategian maakunnallinen toimeenpano.
- Elintarviketietojen jäljitettävyyden ja ruokaturvallisuuden vahvistaminen kehittämällä digitaalisten ratkaisujen ja tiedonvaihdon infrastruktuuria.
- Luonnontuotealan kehittäminen esimerkiksi keruuketjujen tehostamisella ja markkinoinnilla.
- Kestävän ja vastuullisen elintarviketuotannon edistäminen kaikilla ruokaketjun osa-alueilla, huomioiden ilmastomuutoksen vaikutukset ja sopeutuminen.
- LUMO-ohjelman alueellinen toimeenpano.
- Vaihtoehtona uusi vuokra-asuminen.
- Maaseutumaisten taajamien yhteisöllisen asumisen pilotin valmistelu ja kokeilu.
- Pohjois-Pohjanmaan matkailustrategian 2024–2027 toimeenpano. Matkailun ympärivuotisuus.
- Kuntakeskusten ja taajamien vetovoimahankkeet.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurin kehittämisohjelman 2030 toimeenpano.
- Pohjois-Pohjanmaan ilmastotiekartan kärkiteemat.

LIITE 2. Mittarit

Yritysten liikevaihto. Lähde: Alueellinen yritystoimintatilasto, Tilastokeskus. Selostus: Varsinaisen toiminnan myyntituotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset sekä arvonlisävero, ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liikevaihtotietoja ei saatavilla seuraavilta toimialoilta: Kasvinviljely ja kotieläin- ja riistatalous (TOL 01), Rahoitus- ja vakuutustoiminta (TOL K).

T&K-menot. Lähde: Tutkimus- ja kehittämistoiminta, Tilastokeskus. Selostus: T&K-menot sisältävät tutkimus- ja kehittämistyöhön käytettyjen henkilöiden palkat ja niihin liittyvät sivukulut sekä T&K-työssä käytettävät aineet, tarvikkeet ja muut käyttömenot, ostetut palvelut sekä koneiden, laitteiden, rakennusten ja muun käyttöomaisuuden hankinnat.

Tuulivoimakapasiteetti. Lähde: Suomen uusiutuvat ry. Selostus: Nimellisteho tarkoittaa tehoa, jonka tuulivoimala voi enimmillään tuottaa.

Koulutustasomittain. Lähde: Väestön koulutus rakenne, Tilastokeskus. Seloste: Koulutustasoa mitataan perusasteen jälkeen suoritettua korkeimman koulutuksen keskimääräisellä pituudella henkeä kohti. Väestön koulutustasoa laskettaessa perusjoukkona käytetään 20 vuotta täyttäneitä väestöä.

Työmarkkinoiden segregatio. Lähde: Opiskelijat ja tutkinnot, Tilastokeskus. Selostus: Uusien opiskelijoiden sukupuolijakauma terveys-, hyvinvointi- ja tekniikan aloilla ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutuksessa.

Pohjois-Pohjanmaan liikennejärjestelmäsuunnitelman kärkitoimenpiteiden (12) edistyminen. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan liiton oma seuranta. Selostus: 1. Oulun väylän sisimmän osan leventäminen ja tulevaisuuden kehittäminen meriväylän syventämisen osalta, 2. Valtatie 4: lin keskustaajaman ohikulkutien suunnittelun käynnistäminen ja toteutus, 3. Oulu-Laurila-radan perusparannus, 4. Lentokentäntietä (Mt 815) parannetaan ja eri kulkumuotoja palvelevia matkaketjuja kehitetään, 5. Valtatie 4: Pyhäjärvi-Pulkila-välin kehittäminen vaihteittain, 6. Kaksoisraide Liminka–Oulu toteuttaminen, 7. Raahan väylän syventäminen, 8. Valtatie 4: Pulkila-Haaransilta-välin kehittäminen vaihteittain, 9. Valtatien 8 kehittäminen välillä Vaasa-Oulu, 10. Valtatie 22 välillä Oulu-Kajaani: tien parantamistoimenpiteet, 11. Ratasuunnittelun käynnistäminen Ylivieska-Liminka ja 12. Valtatien 8 kehittäminen pääväylänä: kehitetään tietä Limingan kohdalla ja linjataan tie Limingassa maankäyttöä tukevasti.

Pk-yritysten määrä. Lähde: Tilastokeskus/Luke. Seloste: Pienet ja keskisuuret yritykset (PK-yritykset) määritellään yrityksiksi, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa.

Kunnissa voimassa olevat osallisuusohjelmat Pohjois-Pohjanmaalla. Lähde: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (TEAvisari). Seloste: Kunnassa on määritelty kuntalaisten osallisuuden edistämisen tavoitteet.

Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvallisiksi kokeneiden osuus. Lähde: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (Sotkanet ind. 5569). Seloste: Prosenttiosuus 20 vuotta täyttäneistä, jotka kokevat päivittäisen elämänsä erittäin turvallisiksi tai hyvin turvallisiksi.

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat, % 16–64-vuotiaista. Lähde: Eläketurvakeskus ja Kela (Sotkanet ind. 3218). Seloste: 16–64-vuotiaiden mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden (F00 - F99) vuoksi työ- ja/tai kansaneläkejärjestelmästä työkyvyttömyyseläkettä saaneiden osuus prosentteina vastaavan ikäisestä väestöstä tilastovuoden lopussa.

Työllisyysaste, 15–64-vuotiaiden työllisten prosenttiosuus samanikäisestä väestöstä. Lähde: Työvoimatutkimus, Tilastokeskus. Selostus: Työllisyysaste lasketaan työllisten prosenttiosuutena samanikäisestä väestöstä. Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt työtä vähintään tunnin palkkaa tai yrittäjätuloa saadakseen tai on työskennellyt palkatta perheenjäsenen omistamassa yrityksessä tai maatilalla. Myös tutkimusviikolla työstä tilapäisesti poissa ollut henkilö lasketaan työlliseksi.

Nettomaahanmuutto. Lähde: Muuttoliike, Tilastokeskus. Selostus: Maahanmuuton ja maastamuuton erotus.

Ulkomaalaistaustaisten henkilöiden maakuntien välinen nettomuutto. Lähde: Muuttoliike, Tilastokeskus. Selostus: Tulo- ja lähtömuuton erotus syntyperän mukaan.

Kulttuuri. Lähde: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (TEAvisari). Seloste: Kyselyssä arvioidaan kunnan kulttuurihyvinvointitoiminnan edistämistä seuraavien kokonaisuuksien kautta: sitoutuminen, johtaminen, seuranta ja tarveanalyysi, resurssointi, osallisuus sekä muut ydintoiminnot.

Liian vähän liikkuvien osuus. Lähde: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (Sotkanet ind. 5527). Selostus: Prosenttiosuus 20 vuotta täyttäneistä, jotka eivät liiku viikoittain säännöllisesti terveysliikuntasuosituksen mukaisesti.

Maidontuotanto. Lähde: Alueittainen maidontuotanto, Luonnonvarakeskus. Selostus: Maidontuotanto 1000 litraa per tila.

Maatalouden tulos maatilayritysten verotilipäätöksessä, euroa keskimäärin. Lähde: Maa- ja metsätalousyritysten taloustilasto, Tilastokeskus. Seloste: Maatalouden tulos lasketaan vähentämällä maatalouden puhtaasta tulosta maataloudesta johtuneen velan korot sekä indeksi- ja kurssitappiot. Maatalouden puhtaaseen tuloon luetaan maatalouden harjoittajan kaikkien maatalojen maatalouden puhtaitten tulojen yhteismäärä.

Suojelualueiden/ennallistettujen alueiden määrä/pinta-ala. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, SATJ-järjestelmä 8/2025. Seloste: Valtionmaiden suojelualueet (kpl/ha), yksityiset suojelualueet (kpl/ha), mukaan luettuna erityisesti suojeltavien lajien rajatut alueet, luontotyyppialueet ja määräraikaiset rauhoitusalueet.

Pintavesien ekologinen tila. Lähde: Oulujoen-lijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus. Seloste: Oulujoen-lijoen vesistöhoitoalueen jokien, järvien ja rannikkovesien vähintään hyvässä ekologisessa tilassa olevien osuus.

Vuokra-asuntojen määrä ja käyttöaste. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan liiton kysely kunnille. Seloste: Selvitetään kuntien kiinteistöyhtiöiden vuokra-asuntojen määrä ja käyttöaste.

Yhteisöllinen ikäystävällinen vuokra-asuminen. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan liiton kysely kunnille. Seloste: Selvitetään tämän tyyppisten ratkaisujen määrä kunnissa.

Rekisteröidyt yöpymiset. Lähde: Majoitustilasto, Tilastokeskus. Seloste: Tiedot kerätään kuukausittain majoituspalveluja tarjoavilta majoitusliikkeiltä, joissa on vähintään 20 vuodepaikkaa tai sähköpistokkeella varustettua matkailuvaunu/-autopaikkaa.

Kasvihuonekaasupäästöt. Lähde: Hiilineutraalisuomi.fi, Suomen ympäristökeskus. Seloste: ALas-malli on käyttöperusteinen: lähtökohtana alueen tuotantoperusteiset päästöt, mutta osa toiminnoista kohdistetaan kulutuksen perusteella. Laskenta vastaa GHG Protocolin GPC-standardin perustasoa, lisättynä maataloudella, rajat ylittävällä henkilöautoliikenteellä, F-kaasuilla ja verkostohävikillä, mutta ilman paikallista lentoliikennettä. Hinku-laskennan mukaan kunnan päästöihin ei lasketa päästökauppaan kuuluvien teollisuuslaitosten polttoaineen käyttöä, teollisuuden sähkönkulutusta ja jätteiden käsittelyn päästöjä eikä kuorma-, paketti-, ja linja-autojen läpiajoliikennettä. ALas-laskelmista puuttuvat lentoliikenne, ulkomaan laivaliikenne, jäänmurtajat, teollisuuden prosessipäästöt ja LULUCF (maankäyttö, maankäytön muutokset ja metsätalous). Tuulivoiman päästöhyvitykset kunnalle sisältyvät tähän seurantaan.

Sopeutuminen päätöksenteossa. Lähde: Pohjois-Pohjanmaan liiton kysely kunnille. Seloste: Ilmastomuutokseen sopeutuminen huomioidaan kunnissa päätöksenteossa.

